

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Essi Hoppari

Mental Health Art Week –

**kulttuurihyvinvointitoiminnan kartoitus
ja kehittäminen**

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma

Kulttuurituotanto

Opinnäytetyö

06.10.2020

Tekijä Otsikko	Essi Hoppari Mental Health Art Week –kulttuurihyvinvointitoiminnan kartoitus ja kehittäminen
Sivumäärä Aika	66 sivua + 2 liitettä 06.10.2020
Tutkinto	Kulttuurituottaja AMK
Tutkinto-ohjelma	Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma
Ohjaaja	Lehtori Johanna Niemi
<p>Tässä opinnäytetyössä tutkittiin vuosittain järjestettävää Mental Health Art Week -hyvää mieltä kulttuurista -toimintaviikkoa ja sen taide- ja kulttuuripainotteisten sisältöjen saavutettavuuden ja osallisuuden mahdollisuuksien toteutumista kulttuurihyvinvointitoiminnassa. Opinnäytetyö on tapaustutkimus ja sen tilaajana toimii MIELI Suomen Mielenterveys ry:n kansalaistoiminnot-yksikkö, joka koordinoi vuosittaista MHAW-toimintaviikkoa.</p> <p>Tilaajan toimeksianto opinnäytetyölle oli kehittää Mental Health Art Week toimintaa siten, että se tarjoaisi mahdollisimman saavutettavia ja osallisuutta edistäviä kulttuurielämyksiä, jotka edistävät mielen hyvinvointia.</p> <p>Opinnäytetyössä syvennyttiin tapahtuman nykytilaan ja siihen, mitkä asiat vaikuttavat tapahtumien sisältöjen tuotantoon ja niiden kehittämiseen saavutettavammaksi luoden yhdenvertaisia osallistumisen mahdollisuuksia tuotantoon. Lisäksi työn konkreettisena tuotoksena on alueellisille jäsenjärjestöille tarkoitetun tapahtumien avustushakemuslomakkeen päivittäminen kulttuurihyvinvointisisältöjen kehittämisen näkökulmasta.</p> <p>Tämän opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu kulttuurihyvinvoinnin, tapahtuman saavutettavuuden sekä osallisuuden käsitteistöön ja tutkimustietoon. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelminä käytettiin dokumenttianalyysiä, benchmarking-vertailuanalyysiä sekä haastattelua.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset perustuvat siihen, miten Mental Health Art Week voi samanaikaisesti edistää kulttuurin ja taiteen itseisarvoa sekä välinearvoa, kehittämällä saavutettavuuden osa-alueita, joilla luodaan toiminnan osallisuuden mahdollisuuksia. Toiminnan taiteelliset tavoitteet ja hyvinvointitavoitteet eivät sulje toisiaan pois, vaan niitä voidaan edistää saman aikaisesti. Oma näkemykseni on, että parhaaseen lopputulokseen päästään, kun toiminnassa saadaan yhdistettyä taiteen vapaus sekä tavoitteellinen toiminta. Tutkimusnäytön pohjalta voidaan todeta, että taide- ja kulttuuritoiminnan äärelle rakennetut oikeanlaiset puitteet voivat tukea merkittävästi kansalaisten kulttuurihyvinvointia.</p>	
Avainsanat	kulttuurihyvinvointi, saavutettavuus, osallisuus, tapahtuman kehittäminen

Author Title	Essi Hoppari Survey and Development of Arts and Cultural Welfare Activities – Case: Mental Health Art Week
Number of Pages Date	66 pages + 2 appendices 6 Oct 2020
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Cultural Management
Instructor	Johanna Niemi, Lecturer
<p>The purpose of this bachelor's thesis was to study cultural welfare activities, the accessibility of their culture-oriented content and the opportunities of citizens to participate in these activities during Mental Health Art Week (MHAW). This thesis was a case study and commissioned by Mental Health Art Finland, known as MIELI ry, a registered association's citizenship activities unit, which coordinates this annual event week.</p> <p>This thesis was commissioned to develop MHAW's activities in a way it would provide, as much as possible, achievable and socially barrier-free cultural experiences that promote mental well-being. Comparative benchmarking analysis and interview were used as data collection methods.</p> <p>During my thesis process the current state and content production of event week was studied. A great variety of issues in events content production and its development were found that can be achieved by creating equal and achievable participation opportunities.</p> <p>The results of this thesis are based on how MHAW can simultaneously promote the absolute value of culture and art, and also its instrumental value, through promoting areas of accessibility, that, in turn, will create opportunities for participatory action. The Artistic goals of the activity and welfare goals do not exclude each other, but they can be promoted simultaneously. The results show that the best result is achieved, when the activity combines the freedom of art and targeted action. Based on research evidence it can be concluded that cultural well-being can be promoted by careful planning of activities as well as by supporting equal opportunities for participation.</p>	
Keywords	cultural well-being, event, accessibility, participation, cultural management

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	KULTTUURIHYVINVOINTI	4
2.1	Ulottuvuudet	4
2.2	Rakenteet	8
2.3	Suositukset WHO:n jäsenmaille	10
3	YHDENVERTAINEN KULTTUURIKENTTÄ	11
3.1	Saavutettavuus ja saatavuus	11
3.2	Osallisuus ja osallistuminen	13
4	KEHITTÄMISKOHTTEEN KUVAUS	16
4.1	MIELI Suomen Mielenterveys ry	16
4.2	Mental Health Art Week	17
5	TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
6	TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	19
6.1	Tapaustutkimus	20
6.2	Dokumenttianalyysi	20
6.3	Benchmarking	21
6.4	Haastattelu	22
7	TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
7.1	Kulttuurihyvinvointitoiminnan lähtökohdat	23
7.1.1	Tavoitteet ja vaikutteet	23
7.1.2	Toimintaviikon koordinointi	26
7.1.3	Vapaaehtoistyö	30
7.2	Tapahtuma-avustukset	31
7.2.1	MHAW-avustuksen hakuprosessi	32
7.2.2	Taide- ja kulttuurisisällöt	33
7.3	Kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuus ja osallisuus	37
7.3.1	Saavutettavuuden osa-alueet	38
7.3.2	Osallisuuden mahdollisuudet	43
7.3.3	Vuosittaiset teemat	44
7.3.4	Avoimet kilpailut	46
7.3.5	Palaute ja arviointi	47

8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	49
8.1	Saavutettavuus	50
8.2	Toimintaviikon koordinointi	51
8.3	Alueellinen tapahtuma-avustus ja arviointi	52
8.4	Ympärivuotinen kulttuurihyvinvointitoiminta	54
8.5	Osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuudet	55
8.6	MHAW-avustuksen hakulomake	56
9	POHDINTA	57
	Lähteet	61

Liitteet

Liite 1. Tapahtuman avustuslomake alueellisille jäsenjärjestöille -ehdotus

Liite 2. Haastattelukysymykset

Kuviot

Kuvio 1.	Kulttuurinen toimijuus osana hyvinvointia	5
Kuvio 2.	Toimijoiden roolit kulttuurihyvinvoinnin toteuttamisessa	9
Kuvio 3.	Saavutettavuuden osa-alueet	12
Kuvio 4.	Kulttuurin osallistumisen tasot julkisen kulttuuripolitiikan näkökulmasta	13
Kuvio 5.	Avustusten myöntämisperusteet	15
Kuvio 6.	Opinnäytetyön vaiheet	19
Kuvio 7.	Tapaustutkimuksen vaiheet	20
Kuvio 8.	MHAW-toimintaviikon sisällöt vuosina 2014-2019	34
Kuvio 9.	MHAW-toimintaviikon ja Skotlannin SMHAF-festivaalin vuosittaiset teemat	45
Kuvio 10.	Kehittämisehdotuksia saavutettavuuden parantamiseksi	50

Taulukot

Taulukko 1	Alueelliset jäsenjärjestöt ja järjestetyt tapahtumat vuosina 2014-2019.	27
Taulukko 2.	MHAW-tapahtumien kävijät ja kohtaamiset vuosina 2014-2019.	38

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten Mental Health Art Week (lyhyemmin MHAW) – toimintaviikon sisältöjen saavutettavuutta ja osallisuuden mahdollisuuksia voidaan kehittää kulttuurihyvinvoinnin tietoperustaan pohjautuen. Työn tilaajana toimii vuonna 1897 perustettu maailman vanhin valtakunnallinen mielenterveysalan kansalais- ja asiantuntijajärjestö.

Innostus kehittämistyöni aiheeseen syntyi kiinnostuksestani kulttuurihyvinvointiin ja eri alojen rajapinnoilla työskentelyyn. Taiteen ja kulttuurin parantavasta ja hoitavasta vaikutuksesta on lukuisia tutkimuksia, eivätkä tulokset juurikaan enää yllätä tänä päivänä. Se on ymmärrettävää, sillä lukuisat kulttuuriin- ja taiteen hyvinvointivaikutuksia käsittelevät tutkimukset ovat osoittaneet sen, kuinka paljon taide saa aikaan keskuudessamme. Taiteelle ja kulttuurille on tehty tietä sosiaali- ja terveysalan rakenteisiin monen vuoden ajan erilaisten projektien ja hankkeiden muodossa, perustuen virastojen toimenpideohjelmiin, kuten hallitusohjelmaan ja kuntien strategioihin.

Kulttuurituotannon tutkinto-ohjelman edetessä olen alkanut pohtia, miten ammattitaiteilijat ovat pysyneet tässä melko päällekkäisten ja sirpaleisten, mutta silti niin tärkeiden matkankynnyksen projektien kyydissä. Elämme aikaa, jossa koronapandemialla ja sen rajoitustoimilla tulee olemaan pitkäaikaiset vaikutukset väestön mielenterveyteen ja järjestöjen taloudelliseen tilanteeseen. Taide- ja kulttuurihyvinvointitoiminta voisi olla keino siihen, että ihmiset saisivat jakaa kokemuksiaan ja löytää väylän ilmaista myös vaikeampia tunteita.

Suomessa on runsas määrä taiteen ja taidekasvatuksen ammattilaisia, joiden osaamista hyödyntämällä voitaisiin luoda mittaanottoman arvokkaita mahdollisuuksia ihmisille, joiden ääni ei pääse jostain syystä yhteiskunnassamme kuuluviin. Tarvitsemme vahvaa tahtotilaa, jotta pystymme törmäyttämään ihmisten tarpeet ja osaavat taiteen ammattilaiset siten, että voimme vaikuttaa toiminnalla kansalaisten henkisen hyvinvoinnin parantamiseen. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cuporen julkaiseman barometrin mukaan yhteiskunnan suhtautuminen taiteeseen on keskeisin tekijä taiteen toimintaedellytyksien luomisessa. Taiteen toimintaedellytyksiä pidetään Suomessa yllä julkisin verovaroin sekä rahapelituottojen kautta, minkä vuoksi ympäröivän yhteiskunnan vastuulle jää, kuinka paljon resursseja ollaan valmiita kohdentamaan taiteilijoille. (Cupore 2016, 89.)

Opinnäytetyöni kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittämisen sekä saavutettavuuden ja osallisuuden edistämisen parissa on tärkeä kulttuurituottajien ammattiosaamisen kannalta, sillä kulttuurituottajat voivat olla tukemassa laadukkaiden taidelähtöisten toimintojen organisointia sekä synnyttämässä vuoropuhelua taiteen ja kohderyhmän välille. Luomme puitteita ja parhaimpia kokemuksia mukana oleville toimijoille, taiteilijoille, tilaajalle sekä osallistujille. Lisäksi tehtävänä on edistää työssämme osallistujien kulttuurisista oikeuksista, huolehtien samalla projektin merkityksistä ja tavoitteista siten, että saavutettavuuden kehittämisen kautta voimme lisätä ihmisten osallistumisen mahdollisuuksia sekä yksilöllisesti koettua kulttuurihyvinvointia. Tuottajana tahtotilani on avartaa näkemyksiä taiteen ja kulttuurin rajattomista tekemisen ja kokemisen tavoista, jotta niille asetettuja hyvinvointitavoitteita voidaan arvioida ja saavuttaa.

Olen toiminut kulttuurituotannon työharjoittelussa Mental Health Art Week -toimintaviikon parissa sekä saanut työharjoitteluni jälkeen kaksi toimeksiantoa tilaajaltani toimintaviikon raportointiin ja koordinointiin liittyen. Aloitin tutkimustyöni kartoittaen toimintaviikon kehityskaarta vuosien 2014-2019 MHAW-toimintaraporttien pohjalta. Tarkoitukseni oli luoda alkuun mahdollisimman realistinen kuva siitä, miten toimintaviikko on kehittynyt vuosien varrella ja millainen se on nykypäivänä. Aihealuetta on mielestäni tärkeää selvittää, sillä tapahtumien vuosittain järjestettävien tapahtumien kävijämäärät ja tapahtumien alueellinen vaikuttavuus on vähentynyt viime vuosina. (MHAW 2014–2019)

Kulttuurituottajana koen tapahtuman jatkuvuuden kannalta tärkeäksi, että taiteellisesta laadusta ja tapahtumien sisällöistä nostetaan esiin keskustelua. MHAW-toimintaviikon on myös pystyttävä vuosittain osoittamaan tapahtumaviikon vaikuttavuus saadakseen rahoitusta. Koen, että kulttuurituotannon kentän parista tulevilla ihmisillä on myös sosio-kulttuurisen työn kehittämisen ja koordinoinnin osaamista, jolla pystytään tuomaan konkreettisia keinoja hyvinvointitavoitteiden eteenpäin viemiseen taiteen ja kulttuurin keinoin.

Kehittämistyö on tapaustutkimus, jonka tietoperustana on käytetty kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittämistä sekä taide- ja kulttuuritapahtuminen saavutettavuuden osa-alueita sekä osallisuuden käsitteistöä. Tässä työssä käytettiin aineistonkeruun menetelmänä dokumenttianalyysiä tapahtuman nykytila-analyysin koostamiseksi, benchmarking-vertailuanalyysiä tapahtuman juurille Skotlantiin sekä MIELI ry:n järjestöjohtaja Sinikka Kaakuriniemen haastattelua.

Tutkimukseni aineiston tuloksien ja hankkimani tietoperustan pohjalta olen luonut työn tilaajalle kehittämisehdotuksia, kuinka toimintaviikon sisältöjä, koordinoitua ja kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuutta ja osallisuuden mahdollisuuksia voitaisiin kehittää organisaatiossa. Lisäksi työn konkreettisena tuotoksena on ehdotus alueellisten jäsenjärjestöjen tapahtumien avustuslomakkeen päivittämisestä kulttuurihyvinvointitoiminnan tuloksekkaampaa koordinoitua, kehittämistä sekä arviointia varten.

Työ koostuu yhdeksästä luvusta. Tässä ensimmäisessä luvussa lukija johdatellaan kulttuurihyvinvointitoimintaan liittyvän tutkimustyön äärelle. Luvussa kaksi ja kolme määritellään tutkimustyön kannalta tärkeimmät käsitteet sekä teoreettinen viitekehys, johon aiheeni kehittämistyö perustuu. Neljännessä luvussa kuvataan työn tilaaja sekä työn tarkempi kehittämiskohteen kuvaus. Viidennessä luvussa määritellään tutkimuskysymykset sekä lisäkysymykset. Kuudes luku esittelee työssä käytetyt tutkimusmenetelmät sekä niiden erityispiirteet. Seitsemännessä luvussa avataan tutkimusmenetelmien avulla saavutettuja tuloksia siten, miten olen ne aineistonkeruuta tehdessäni teemoittanut. Kahdeksannessa luvussa esittelen tulosten ja teorian pohjalta luodut kehittämisehdotukset ja johtopäätökset. Lopuksi työ kuroutuu tutkimuksesta tehtyyn yhteenvetoon, jossa olen pohtinut tutkimusprosessia ja sen tuloksia.

2 KULTTUURIHYVINVOINTI

2.1 Ulottuvuudet

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksiin liittyvien käsitteiden kirjo on moninainen, eikä käsitteistö ole vielä vakiintunut ja se osittain ongelmallinen. *Kulttuurihyvinvoinnin* käsitteellä viitataan yksilölliseen tai yhteisöllisesti jaettuun kokemukseen siitä, että kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Toisaalta kulttuurihyvinvoinnista voidaan puhua ilmiönä, jossa kulttuuri ja taide välittävät erilaisia hyvinvointiin liittyviä merkityksiä ja vaikutuksia. (Taikusydän 2020.)

Taide ja hyvinvointi ovat käsitteinä niin valtavia, etten pysty tämän työn puitteissa antamaan niille kaiken kattavia määritelmiä. Käsitteet herättävät kriittistä keskustelua eri näkökulmista tarkasteltuna ja ne ovat ilmiöinä tyhjentäviä ja pysyviä määritelmiä pakenevia. Tässä luvussa olen kuitenkin avannut taidetta ja hyvinvointia kulttuurihyvinvointitoiminnan sisältöjen näkökulmasta ja tarkemmin siitä, mitä kulttuurihyvinvoinnin kokonaisuuden alaisuuteen on sen asiantuntijoiden mukaan kuuluu. (Laitinen 2017, 19.)

Järjestöjen sosiaalityö on ensisijaisesti vuorovaikutusta ja se on myös edellytys sille, että ihmisiä voidaan auttaa (Linnossuo 2019.) Suomessa taidelähtöisiä menetelmiä on käytetty sosiaalityössä 1990-luvulta lähtien ja niissä on saatu aikaan hyviä tuloksia. Taidelähtöisillä menetelmille voidaan tarkoittaa monenlaista työskentelyä eri taidemuotojen parissa, joilla pyritään saamaan muutosta osallistujien kanssa yhdessä tai sen menetelmiä voidaan soveltaa välineellisesti muissa konteksteissa. Taidelähtöisillä menetelmillä voidaan käsitellä myös vaikeasti lähestyttäviä asioita ja ilmiöitä. (Korhonen 2008.)

Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutukset eivät toteudu automaattisesti pelkän oletuksen nojalla, vaikka ne toisaalta ovat mahdollisuuksina läsnä kaikenlaisessa taidetoiminnassa. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 25). Kirjallisuuskatsauksessa ”*Vaikuttavaa? Taiteen hyvinvointivaikutusten tarkastelua*” (2017) todetaan, että tutkimuksessa on havaittu, että taiteellisen toiminnan vaikutuksia määrittävät taiteen lisäksi lukuisat yksilölliset, sosiaaliset, kulttuuriset ja materiaaliset tekijät. Tällaisia ovat esimerkiksi valmius ottaa taidetta vastaan, aiemmat kokemukset, sekä taidetoimintaan osallistumisen syyt. Tästä syystä kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuuden osa-alueiden toteutumisen tarkasteleminen ja kehittäminen mahdollisimman monista näkökulmista on oleellista myös tämän tutkimustyön kannalta. (Laitinen 2017, 42.)

Kulttuurihyvinvointitoiminnan ytimessä on tavoitteiden ja arvojen määrittely. On tunnistettava, kuka tai ketkä määrittelevät toiminnan tavoitteen ja arvopohjan sekä se, mistä lähtökohdista taidetta ja taiteellista toimintaa tehdään. Lisäksi on tunnistettava toimintaan osallistuvien henkilöiden tavoitteita sekä mahdollisesti myös osallistujien tavoitteita ja erityisesti toiminnan tai palvelun tilaajan tavoitteita. Huomioitava on myös, että toiminnalla voi olla samanaikaisesti hyvinvointitavoitteita sekä taiteellisia tavoitteita, jotka eivät sulje toisiaan pois. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 27.)

Suuri osa taide- ja kulttuuritoiminnasta toteutuu ihmisten oman aktiivisuuden ja toiminnan seurauksena ja kulttuurinen vapaaehtoistyö ja ihmisten omaehtoinen kulttuuritoiminta ovat osallistujilleen merkityksellisiä ja rikastuttavat yhteiskuntaamme. Tämän vuoksi haluan selvittää, että vaikka taide- ja kulttuuritoiminnan toimijuuden sisällöt sekä niiden vaikuttavuus ovat tässä työssä tarkastelussa, niitä ei ole tarkoitus arvottaa. Näkemykseni on, että kaikenlainen toiminta hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää ja arvokasta, mutta toimintaa voidaan kuitenkin aina tehostaa ja kehittää eteenpäin. (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2017, 32.)

Kulttuurinen toimijuus osana hyvinvointia -kuvio (ks. kuvio 1) on luotu Turussa osana sote- ja maakuntauudistusta kulttuurihyvinvoinnin alatyöryhmässä. Kuvio 1 on ehdotus siitä, mitä asioita kulttuurihyvinvoinnin kokonaisuuteen kuuluu.

Kuvio 1. Kulttuurinen toimijuus osana hyvinvointia (Virjonen ja Rouhelo 2018, 9; Lilja-Viherlampi, 22; Haapalainen 2019; muokattu)

Kuvio 1 voi toimia työkaluna siihen, mitä ulottuvuuksia kulttuurihyvinvointitoiminnassa olisi mahdollisuus tai halutaan käyttää, sekä minkälaisia tavoitteita halutaan saavuttaa. Kuvion vasemmasta yläreunasta alkaen on esitetty minkälainen kulttuuritoiminta on kyseessä, keskellä kuviota se, kuka sitä tekee ja oikealla tavoite, mihin toiminnalla pyritään. Työkalua pidetään toimivana kulttuurihyvinvointitoiminnan sekä -palveluiden suunnittelussa, kun pohditaan minkälaisista asioista ja toiminnoista kulttuurihyvinvointitoiminta voisi organisaatiossa koostua. (Haapalainen 2019)

Kulttuurinen toimijuus osana hyvinvointia -kuvio muodostaa toisiaan täydentävän kokonaisuuden ihmisestä kulttuurisena toimijana toimijuuden sisältöjen, sen mahdollistajien ja toiminnan vaikuttavuuden välille. Kulttuurihyvinvointia ei voida "tuoda" ulkopuolelta, vaan se perustuu jokaisen yksilön omaan kulttuurisuuteen, taidesuhteeseen sekä omaan kulttuuriosallisuuteen. Yksilölliset kokemukset vaikuttavat kokemuksien merkityksiin sekä niiden elämyksellisyyteen ja niistä syntyviin oivalluksiin. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 21–22.)

Arjen kulttuurina kuvataan toimintaa, jota lähes kuka tahansa pystyy tekemään, esimerkiksi musiikin kuuntelua, lukemista tai saunomista. Oma ilmaisu puolestaan tarkoittaa sitä, että ihminen voi tehdä itse tai osallistua taiteen ja kulttuurin ammattilaisten, taidepedagogien tai vertaisohjaajien ohjaamaan toimintaan. Tällaista toimintaa voivat olla esimerkiksi maalaaminen, soittaminen sekä kädentaidot. Taiteen kokemisella tarkoitetaan tässä yhteydessä mahdollisuuksia nauttia taiteesta sellaisenaan, esimerkiksi museoissa ja teattereissa vierailemalla. Taidetta ja kulttuuria voidaan viedä ihmisten luokse, jotka eivät pääse kulttuuritoimintojen pariin. Tätä voidaan kutsua taiteilijoiden jalkauttamiseksi ja sen keinoin on mahdollista parantaa ihmisten kulttuurisia oikeuksia. (Haapalainen 2019.)

Kulttuurihyvinvointipalveluilla on puolestaan jokin nimetty hyvinvointitavoite, esimerkiksi yksinäisyyden vähentäminen tai syrjäytymisen ehkäiseminen. Nämä ovat yleensä pitempikkestoisia projekteja, ja kehitystä tehdään yhteistyössä taide- ja kulttuurialan ammattilaisten kanssa. Kulttuurihyvinvointipalvelu voi olla esimerkiksi sosiaalinen sirkus vankilassa, jolloin toiminnan tavoitteena on jokin muu kuin sirkustaiteen opettaminen. (Haapalainen 2019.)

Yhteisötaiteella tarkoitetaan ihmisten parissa tapahtuvaa taidetyötä, jossa syntyy taiteilijan fasilitoimalla jonkinlainen yhteisötaideteos. Osa kulttuurihyvinvoinnin kirjoja on myös taideterapia, jota järjestää nimenomaan taideterapiaan koulutettu henkilö. Taideterapia ei ole keskeinen käsite tämän opinnäytetyön kannalta, joten olen rajannut sen tästä työstä ulos tietoisesti. (Haapalainen 2019.)

Kulttuurihyvinvointitoiminnalla tarkoitetaan asiakas- ja tarvelähtöistä toimintaa, jolla on terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tavoitteita. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) raportin mukaan kulttuurihyvinvointitoiminnassa korostuu hyvinvointinäkökulma taiteellisten tai sivistyksellisten tavoitteiden sijaan. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että näkökulmat sulkisivat toisensa pois. Kulttuurihyvinvointitoiminnan tavoitteena voi olla esimerkiksi lisätä ihmisten elämänhallinnan tunnetta, ehkäistä yksinäisyyttä ja sosiaalista eriytymistä, lisätä osallisuutta ja oikeutta itseilmaisuuksiin ja tukea mielenterveyttä taide- ja kulttuuritoiminnan keinoin. (STM 2019, 12.)

Tässä opinnäytetyössä olen tehnyt tietoisesti valinnan kuvatessani MHAW:ta kulttuurihyvinvointitoimintana kulttuurihyvinvointipalvelun käsitteen sijaan. Olen perustellut käsittevalintaani tämän opinnäytetyön tuloksissa lisää luvussa 7.1. Kulttuurihyvinvointitoiminta sosiaali- ja terveysalan toimintaympäristöissä on melko uutta ja niissä toiminta edellyttääkin erityistä osaamista ja moniammatillista työotetta sekä toimintakulttuurin muutoksen mahdollistamista. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 29–30.)

2.2 Rakenteet

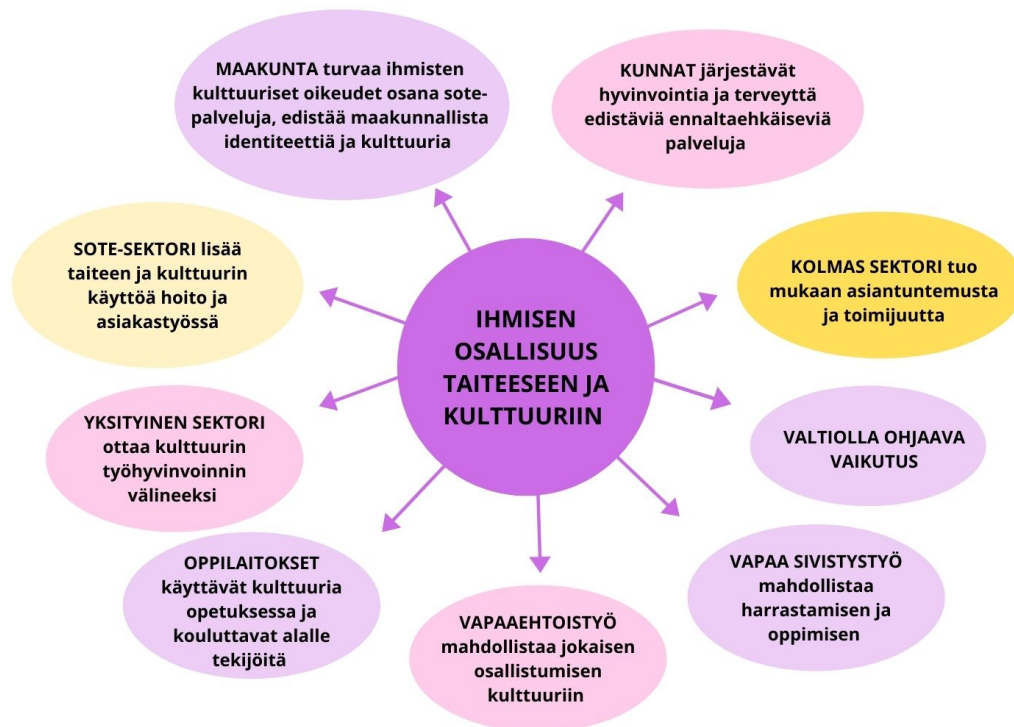
Taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutusten tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä taide- ja kulttuurilähtöisten hyvinvointipalveluiden tuottaminen ovat lisääntyneet huomattavasti viime vuosina. Suomessa käynnistettiin maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia (Taiku) -toimintaohjelma (2010–2014), jonka tehtävänä oli edistää taiteen ja kulttuurin hyvinvointia tukevia vaikutuksia hallitustasolla. (Taikusydän 2020.)

Taiku-toimintaohjelman tavoitteena oli, että jokaisella on oikeus ja tasa-arvoinen mahdollisuus osallistua kulttuuriin sekä tehdä taidetta itse. Lisäksi kulttuurin vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin haluttiin tunnistettavan poliittisella, hallinnollisella ja rakenteiden tasolla. Tulosta tuottaneen poikkihallinnollisen yhteistyön jatkamiseksi ja hallitusohjelman tavoitteiden tukemiseksi yhteistyöryhmän toimikautta jatkettiin vuoteen 2019 saakka. Tämän tutkimuksen aikana Sanna Marinin hallitusohjelmassa (2019) on kirjattuna kulttuurin hyvinvointivaikutusten lisääminen eri hallinnonalojen yhteistyötä vahvistamalla. (Taikusydän 2020.)

Taiteen edistämiskeskus myönsi valtionavustuksen Taikusydän-yhteispistetoimintaan vuonna 2015, mikä käynnisti valtakunnallisen taiteen ja hyvinvoinnin yhteyksien kehittämisen ja viestinnän yhteistyöverkoston. Taikusydämen tehtävänä on kerätä ja välittää tietoa taiteen hyvinvointivaikutuksia koskevista projekteista, tutkimuksesta ja hyvistä käytännöistä, sekä edistää taiteilijoiden työllistymistä sosiaali- ja terveydenhuollon sektorille. Toimintaa hallinnoidaan Turun ammattikorkeakoulun alaisuudessa, jonka lisäksi yhteistyötä tehdään muun muassa yliopistojen ja kulttuurikeskusten kanssa. (Taikusydän 2020.)

Kulttuurihyvinvointitoiminnan ja -palveluiden rahoittaminen on toteutunut Suomessa pääosin hankerahoituksella, josta on saatu hyviä kokemuksia. Kulttuurihyvinvointitoiminnassa on edelleen paljon kehittämistä ja toiminta on jäänyt usein määräaikaisten hankkeiden varaan, jolloin toiminta ei ole juurtunut. Toiminnan juurtuminen osaksi sote- ja kulttuurisektorin vakituista toimintaa mahdollistaisi toiminnan strategisen ja pitkäjänteisemmän kehittämisen. (STM 2019, 22.)

Kulttuurihyvinvoinnin edellytyksiä rakentaessa tarvitaan monien erilaisten toimijoiden yhteistyötä. Siksi koin merkitykselliseksi tässä työssäni nostaa esiin eri toimijoiden roolit kulttuurihyvinvoinnin kehittämisessä. Yhteistyön arvo syntyy siitä, että toimintaa kohennetaan tavalla, johon yksittäiset sektorit eivät pystyisi yksin. Pirkanmaan alueellisessa kulttuurihyvinvointisuunnitelmassa (2017) on tehty ehdotus toimijoiden ydintehtävistä kulttuurihyvinvoinnin toteuttamisessa (ks. kuvio 2). (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2017, 24–28.)

Kuvio 2. Toimijoiden roolit kulttuurihyvinvoinnin toteuttamisessa (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, 2017, 26, muokattu)

Eri sektoreiden toimintaympäristö voi olla toisilleen vierasta, minkä vuoksi tarvitaan keskustelua arvoista, yhteistä tavoitteiden asettamista, käytettävien menetelmien avaamista, palvelukumppanuutta palveluiden suunnittelussa sekä tehdyn toiminnan yhteistä arviointia. Kulttuurihyvinvointitoiminnan taiteellisen laadun varmistamiseksi taide- ja kulttuurialan ammattilaisten käyttäminen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa on tärkeää. Kun toiminnassa on mukana toimijoita eri ammattikunnista, toimintaa kutsutaan moniammatilliseksi yhteistyöksi. Tämän vuoksi taiteen ammattilaisilta ei vaadita esimerkiksi toisen alan koulutusta, vaan toiminnan edellytyksenä riittää ymmärrys kulttuurihyvinvoinnin arvoista ja periaatteista sekä toisen alan toimintaympäristöstä. (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2017, 27, 31.)

2.3 Suositukset WHO:n jäsenmaille

Maailman terveysjärjestö WHO:n uusin raportti *"What is the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review"* -raportti (2019) antaa runsaasti tietoa taiteen ja kulttuurin positiivisista vaikutuksista terveyteen tarkastellen yli 900 tutkimusjulkaisua ja yli 3 000 yksittäistä tutkimusta. Raportti on tähän mennessä laajin kartoitus taiteen ja kulttuuri terveysvaikutuksista. Raportin mukaan taidetoimintaan osallistuminen sekä kokijana että tekijänä voi ehkäistä lukuisia psyykkisiä ja fyysisiä sairauksia sekä hoitaa ja auttaa selviytymään useiden akuuttien ja kroonisten sairauksien kanssa. (Taikusydän 2020.) Raportti on merkittävä kehittämistyöni kannalta, sillä MHAW-viikon tavoitteena on kehittää kulttuurihyvinvointitoimintaa, jolla voidaan saavuttaa WHO:n raportin esille tuomia taiteen tutkittuja positiivisia vaikutuksia.

Raportissa on kolme suositusta WHO:n jäsenmaille, joita ovat taideinterventioiden implementaatio eli käyttöönotto, taiteisiin osallistumisen merkityksen tunnustaminen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi, sekä kulttuurihyvinvoinnin kentän kehittäminen sektorirajat ylittävän yhteistyön rakenteiden vahvistamisen kautta. Edellä mainitut suositukset jäsenmaille antavat konkreettisia suuntauksia kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittämistyöhön siten, että kulttuurihyvinvointialan toimijoiden on mahdollista kehittää toiminnan rakenteita niiden edellytysten pohjalta, miten toivottuja hyvinvointivaikutuksia on saavutettu tutkitun tiedon valossa. (Taikusydän 2020.)

Taikusydän-yhteistyöverkoston projektipäällikön Anna-Mari Rosenlöfin mukaan kulttuurihyvinvointitoimintaa järjestävien tahojen olisi oleellista keskittyä siihen, miten näitä toimintoja voitaisiin aidosti toteuttaa erilaisissa ympäristöissä niin, että niillä saavutettaisiin raportissa esitettyjä tutkittuja hyvinvointivaikutuksia. Rosenlöfin jatkaa, että raportin pohjalta tulisi keskittyä siihen minkälaista osaamista toiminnoissa tarvitaan, miten niiden vaikutuksia arvioidaan ja miten näitä prosesseja voitaisiin suunnata eri kohderyhmille. (Rosenlöf 2020.)

Opinnäytetyöni pyrkii selvittämään juuri näitä edellä mainittuja asioita vastaamalla kysymyksiin, mistä lähtökohdista MHAW -taide- ja kulttuuritoimintaa tuotetaan tällä hetkellä, millä perusteella avustusta jaetaan alueellisille jäsenjärjestöille vuosittain ja miten tapahtumien saavutettavuutta voidaan kehittää kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittämisen näkökulmasta.

3 YHDENVERTAINEN KULTTUURIKENTTÄ

3.1 Saavutettavuus ja saatavuus

Mental Health Art Week -toiminnalla pyritään luomaan taiteelle ja taiteilijoille uusia mahdollisuuksia siihen, että voitaisiin luoda hyvinvointia yksilölle, yhteisöille sekä yhteiskunnalle yhdessä. Toiminnan lähtökohtana on, että jokaisen oikeus taiteeseen ja kulttuuriin pystytään takaamaan yhdenvertaisesti osana mielekästä ja hyvää elämää.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että jokainen ihminen on samanarvoinen riippumatta yksilön sukupuolesta, kansallisuudesta, iästä, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kielestä, uskonnosta ja vakaumuksesta, mielipiteistä, vammasta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Inhimillinen moninaisuus ei saa olla syynä sille, ettei ihminen pysty pääsemään erilaisten palveluiden pariin. (Oikeusministeriö 2020.)

Kun kulttuurihyvinvointia tarkastellaan ilmiönä, voidaan kiinnittää huomiota tietoisesti kulttuurin ja taiteen saavutettavuuteen. Suomessa kulttuuripalveluiden tasa-arvoista saatavuutta, saavutettavuutta, esteettömyyttä, sekä osallisuutta ja osallistumista kulttuuriin pidetään tärkeänä. Kulttuuriset oikeudet ovat turvattuina Suomen perustuslaissa osana sivistyksellisiä oikeuksia. Osana Suomen kulttuuripolitiikkaa on vakiintunut käsitys kulttuurista hyvän elämän edellytysten vahvistajana ja kansalaisten perusoikeudet ja kulttuuriset oikeudet ovat valtion kulttuuripolitiikan toteuttamisessa tärkeä lähtökohta. Lisäksi oikeus osallistua taiteisiin ja kulttuuriin sekä kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla sekä mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti on turvattuina YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa vuonna 1948. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf, 2019, 22, 31.)

Opintojeni edetessä olen huomannut, että saavutettavuuden, esteettömyyden ja saatavuuden käsitteitä käytetään eri organisaatioissa eri tavoin. Tämän opinnäytetyön tietoperustassa olen määrittänyt saavutettavuuden edellä mainittujen käsitteiden yläkäsitteeksi Kulttuuria kaikille -materiaalipankin mukaisesti. Kulttuuria kaikille -palvelu toimii Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemana ja tekee työtä yhdenvertaisuuden edistämiseksi tuottaen taide- ja kulttuuritoimijoille tietoa ja tukea saavutettavuudesta ja moninaisuudesta. Saavutettavuuteen liittyy myös muita käsitteitä, jotka usein sivuavat toisiaan. Kuviossa 3 esitellään saavutettavuuden osa-alueita. (Kulttuuria kaikille 2020.)

Kuvio 3. Saavutettavuuden osa-alueet (Kulttuuria kaikille 2020.)

Saavutettavassa kulttuuritoiminnassa on huomioitu ihmisten moninaisuus strategisessa työssä ja suunnittelussa. Erilainen viestintä tavoittaa erilaisia ihmisiä heille saavutettavilla tavoilla ja kävijöillä on mahdollisuus osallistua tapahtumaan, kun pääsymaksut eivät ole taloudellisen saavutettavuuden esteenä. Tapahtumapaikat tulee miettiä esteettömiin tiloihin ja jokaisen kävijän tulisi tuntea olevansa tervetullut tapahtumaan. Mahdollisuus hyödyntää useita erilaisia aisteja, kuten nähdä, kuulla ja kokeilla asioita, palvelevat kaikkia. Tietoa on myös hyvä olla tarjolla eri tavoin, jotta ihmiset saavat käsityksen tapahtumien tarjonnasta ja toiminnasta, vaikka heillä ei olisi siitä aiempaa tietoa. (Kulttuuria kaikille 2020.)

MHAW-toiminnassa on kiinnitettävä huomiota myös tapahtumien sisältöön, jossa erilaisten ihmisten kokemukset vahvistavat tunnetta siitä, että juuri hän on haluttu kävijä. Lisäksi on huomioitava, että viestinnällisillä osa-alueilla on keskeinen rooli sosiaalisen saavutettavuuden edistämässä. Tämä voi toteutua esimerkiksi siten, että viestinnässä korostetaan että tapahtumissa ei sallita minkäänlaista syrjintää ja syrjintään puuttumisesta on olemassa toimenpiteitä toimintasuunnitelmassa ja niitä noudatetaan sekä osataan käyttää myös konkreettisessa toiminnassa ja tapahtumissa. (Kulttuuria kaikille 2020.)

Kun osallistamista taide- ja kulttuuritoimintaan tarkastellaan kuviossa esitettyjen askelmien kautta ensimmäinen askelma kuvaa oikeutta osallistua kulttuuriin sekä palvelujen saatavuuteen ja saavutettavuuteen, jotka ovat perusedellytyksiä osallistumiselle. Ensimmäisen tason sisältö ja käsitteet on avattu edellisessä luvussa tarkemmin. (Virolainen 2015, 60.)

Toisessa tasossa kansalaiset kuvataan kävijöinä, joille tarjotaan valmiita palveluita. Tämä taso pitää sisällä myös kävijätutkimuksia, jossa kansalaisten toimintaa seurataan ja toimintaa kehitetään ilman että heillä on todellista päätösvaltaa. Kolmas taso kuvaa kulttuuriin osallistumista ”osallistujana” ja kansalainen otetaan mukaan kulttuuritoiminnan suunnitteluun esimerkiksi yhteisötaiteen muodossa. Osallisuuden tasolla kansalaisen nähdään edustavan osallistumisen prosessin korkeinta tasoa, jossa kansalaiset osallistuvat kulttuuritoimintojen kehittämiseen sekä niistä päättämiseen yhteisönä. Kuvion laitaan asetetut termit ”*satunnaisuus*” ja ”*passiivisuus*” ovat yhteydessä kuvion alempiin tasoihin ja mitä korkeammalle tasolle nousee, sitä enemmän ”*säännöllisempänä*” ja ”*aktiivisempänä*” osallistuminen nähdään. (Virolainen 2015, 60.)

Erialaisten hankkeiden ja projektien osallistumisen ja osallisuuden edistämisen kokonaisvaltainen ohjaus ja tavoitteenasettelu jää usein puuttumaan. Osallistumisen ja osallisuuden käsitteiden merkityksiä ymmärretään organisaatioissa eri tavoin. Mikäli käsitteiden merkityksiä ei selvennetä, kulttuuriosallistumisen edistämiseksi asetettujen tavoitteiden toteuttamista arviointia ja vaikuttavuutta on haastava toteuttaa. Esitetyn jaottelun avulla voidaan arvioida toiminnassa toteutettavia toimenpiteitä ja millaista osallistumista ne edistävät. (Virolainen 2015, 62.)

Osallisuuden edistämällä on tutkittuja hyvinvointi ja terveyshyötyjä organisaatiossa, sillä kokemus osallisuudesta lisää hyvinvointia. Asiakasosallisuuteen panostaminen mahdollistaa nopeamman reagoinnin palvelutarpeiden erilaisiin muutoksiin, lisää päätöksenteon läpinäkyvyyttä ja edistää toimijoiden välistä yhteisymmärrystä. Osallisuuteen investointi edellyttää taloudellisia resursseja, joita ovat henkilöstöresursoinnista kertyvät palkkakulut, koulutuskustannukset, kokemusosaajien palkat ja palkkiot, tilakustannukset, toimintabudjetti sekä palautejärjestelmästä aiheutuvat kustannukset. Osallisuuden edistämiseen panostaminen kuitenkin tuottaa enemmän tyytyväisiä asiakkaita, hyvinvointia henkilöstöä, kustannusvaikuttavia palveluita, laatua, oikea-aikaisuutta ja kohdentamista, saatavuutta ja saavutettavuutta, yhdenvertaisuutta sekä arkihyötyä ihmisten elämään. (THL 2018)

MIELI ry:tä tai järjestökenttää yleisesti ei varsinaisesti sido ministeriötasolla määritetyt maakuntien sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäjien vastuut mutta näkisin, että niitä voitaisiin soveltaa osallisuuden toteutumisen parantamisessa myös kolmannella sektorilla, kun organisaatiossa halutaan sitoutua osallisuuden ja saavutettavuuden edistämiseen. Järjestöjen sitouttaminen palveluiden kehittämiseen tukee suuremman joukon mahdollista tavoittamista sekä tiedon keräämistä ryhmistä, jotka voivat mahdollisesti jäädä muilla tavoin osallistumisen ulkopuolelle. (THL 2018)

Sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelujärjestäjien vastuulla on tehdä toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma sekä tarjota monipuolisia osallistumisen kanavia. Asiakasosallisuuden määrästä voidaan määrittää minimitaso ja toiminnasta tulee tarjota yhdenvertaista tietoa ymmärrettävästi ja oikea-aikaisesti myös digitaalisessa muodossa. Toimintaan on kohdistettava resursseja esimerkiksi palkkaamalla toimintaan koordinaattori sekä kehittää toimiva palautejärjestelmä. Vähemmistöjen ja heikommassa asemassa olevien ihmisten mahdollisuudet osallistumiseen tulisi varmistaa ja vuoropuhelua pitää edistää kaikkien toimijoiden välillä. (THL 2018)

Yhdenvertaisen kulttuurikentän osa-alueet huomioiden ja perustellen projektin merkityksellisyys näiden kannalta, toimintaan voidaan saada todennäköisemmin lisärahoitusta. Lisärahoitusta haettaessa on ansiokasta perustella, miksi projekti on tärkeä ja miksi se kannattaa ottaa vakavasti. Jokaisen apurahatahon tavoitteisiin ja toimintaperiaatteisiin on perehdyttävä yksityiskohtaisesti. (Tirronen, 2018.) Avustusten myöntämisessä jäsenjärjestöille voitaisiin soveltaa esimerkiksi Kulttuuri ja kirjastojaoston avustuskriteereitä, jotka on esitelty kuviossa 5 ja ne tukevat yhdenvertaista kulttuuri- ja taidetoimintaa.

Kuvio 5. Avustusten myöntämisperusteet (Kirjasto ja kulttuurijaosto 2020)

4 KEHITTÄMISKOHTTEEN KUVAUS

4.1 MIELI Suomen Mielenterveys ry

MIELI Suomen Mielenterveys ry (lyhemmin MIELI ry) on vuonna 1897 perustettu maailman vanhin valtakunnallinen mielenterveysalan kansalais- ja asiantuntijajärjestö. Sen päätehtävä on mielenterveyden edistäminen sekä ongelmien ehkäisy. MIELI ry puolustaa kaikkien yhtäläisiä oikeuksia hyvään mielenterveyteen ja rakentaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä edistää välittämisen kulttuuria. Seuran arvoja ovat ihmislähtöisyys, luotettavuus sekä yhteisöllisyys. (MIELI ry 2016–2020)

Toiminnallaan MIELI ry edistää lasten, nuorten, työikäisten ja ikääntyneiden mielenterveyttä, ehkäisee itsemurhia, ylläpitää SOS-kriisikeskusta Helsingissä sekä koordinoi 22 kriisikeskuksen valtakunnallista verkostoa. MIELI ry:n jäseniin kuuluu 56 paikallista mielenterveysseuraa (alueelliset jäsenjärjestöt) sekä 32 muuta järjestöä. Työntekijöitä on yhteensä 140 ja vapaaehtoisia ja yhteistyökumppaneita noin 4000. MIELI ry toimii yhteistyössä erityisesti valtion sekä kuntien kanssa ja seura on mukana laatimassa aloitteita ja selvityksiä. Tukea tarjotaan maksuttomasti kasvokkain, verkossa sekä puhelimitse. (MIELI ry 2016–2020)

MIELI ry:n sidosryhmiä ovat Suomessa asuvat kansalaiset, apua hakevat kansalaiset, päättäjät, jäsenet, toimijat, asiantuntijat sekä henkilöstö. MIELI ry tiedostaa, että yhteiskunnallisilla päätöksillä ja valinnoilla on merkittävä vaikutus ihmisten mielenterveyteen ja mielenterveys on yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen voimavara. (MIELI ry 2016–2020)

Toimintaa rahoitetaan pääosin julkisin varoin, joista tärkeimmät rahoittajat ovat sosiaali- ja terveysministeriö, muut ministeriöt ja valtionlaitokset, kunnat sekä seurakunnat ja EU-komissio. Lisäksi muista rahoituksenlähteistä merkittävimpana mainittakoon Suomen kansanterveysyhdistys ry ja MIELI ry:n varainhankinta, lahjoitukset ja testamentit. (MIELI ry 2016–2020)

4.2 Mental Health Art Week

Mental Health Art Week -toimintaviikko (lyhyemmin MHAW) on yksi MIELI ry:n tärkeimmistä vuosittain toistuvista tapahtumista ja se järjestetään toukokuussa viikolla 21. Tapahtuman aikana alueelliset mielenterveysseurat yhteistyökumppaneineen järjestävät omilla toimialueillaan mielen hyvinvointia pohtivia, tulkitsevia ja edistäviä kulttuuri- ja taidepainotteisia tapahtumia. Tapahtumakonsepti on lähtöisin Skotlannista ja sen tarkoitus on alentaa kynnystä keskustella mielenterveydestä ja sen merkityksestä niin yksilölle kuin yhteisölle. (MHAW 2014-2019.)

Tapahtumaa koordinoidaan valtakunnallisesti MIELI ry:n kansalaistoiminnot-yksikössä, jonka tehtävänä on toimia innostavana tukijana sen jäsenjärjestöille korostaen yhteistä tekemistä ja tapahtuman tavoitteita. Kansalaistoiminnot-yksikössä kehitetään vapaaehtoistyötä ja korostetaan taidekokemuksen ja liikunnan myönteistä vaikutusta mielenterveyteen. Tapahtumaan osallistuu useita työntekijöitä sekä yhteistyökumppaneita, mutta erityisesti vapaaehtoistyöntekijät ovat tapahtuman suunnittelussa ja järjestämisessä isossa roolissa. (MHAW 2014–2019.)

Tapahtumalla on vuosittainen teema, jonka ympärille alueelliset jäsenjärjestöt suunnittelevat toiminnan. Suomessa MHAW-teema on ollut enimmäkseen kohderyhmälähtöinen. MHAW-ohjelmisto on pitänyt sisällään elokuva-, musiikki-, sirkus-, ja tanssiesityksiä, kuvataidenäyttelyitä, yhteisötaidetta sekä erilaisia luentoja ja keskustelutilaisuuksia. Työpajat ovat olleet suosittuja ja niissä on vuosien varrella esimerkiksi leivottu, kirjoitettu runoja ja satuja, tehty taideteoksia eri kuvataiteen tekniikoilla sekä kokeiltu harvinaisia soittimia. (MHAW 2014-2019.)

Taide- ja kulttuuritapahtumia on viety palvelutaloihin, joissa on muun muassa esitetty asukkaiden toivelauluja ja piirretty koululaisten toimesta ikääntyneistä muotokuvia. Lisäksi yhteistyötä on tehty monien paikallisten päiväkotiryhmien, koululaisten ja vanhusien asumisyksiköissä esimerkiksi kiertävän tapahtuman muodossa. Kohdennettuja tapahtumia on järjestetty myös mielenterveyskuntoutujille sekä vangeille. MHAW on keskittynyt myös liikunnan vahvistamiseen osana ennaltaehkäisevää ja kuntouttavaa työtä sekä hyvinvoinnin edistämistä. Tähän liittyen ohjelmistossa on ollut luontopolkuja sekä kulttuurikävelyitä, joiden varrella on muun muassa katseltu ympäristötaideteoksia, käyty gallerioissa, tehty ja esitetty runoja. (MHAW 2014–2019.)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni tutkimuskysymykset. Opinnäytetyöni tavoitteena on antaa vastauksia siihen, kuinka Mental Health Art Week -toimintaviikkoa voidaan kehittää saavutettavammaksi ja sisällöllisesti kestävämmäksi kulttuurihyvinvointitoiminnaksi taide- ja kulttuuritoiminnan kautta.

Päätutkimuskysymys on:

Miten Mental Health Art Week -toimintaviikon tapahtumia voidaan kehittää edistäen samanaikaisesti taiteellisen toiminnan saavutettavuutta sekä kulttuurihyvinvointia?

Alakysymykset ovat:

Mistä lähtökohdista tämän hetkistä taide- ja kulttuuritoimintaa tuotetaan?

Millä perusteella alueellisille jäsenjärjestöille myönnetään MHAW-avustusta vuosittain?

Miten saavutettavuus ja osallisuus toteutuvat MHAW-toiminnassa?

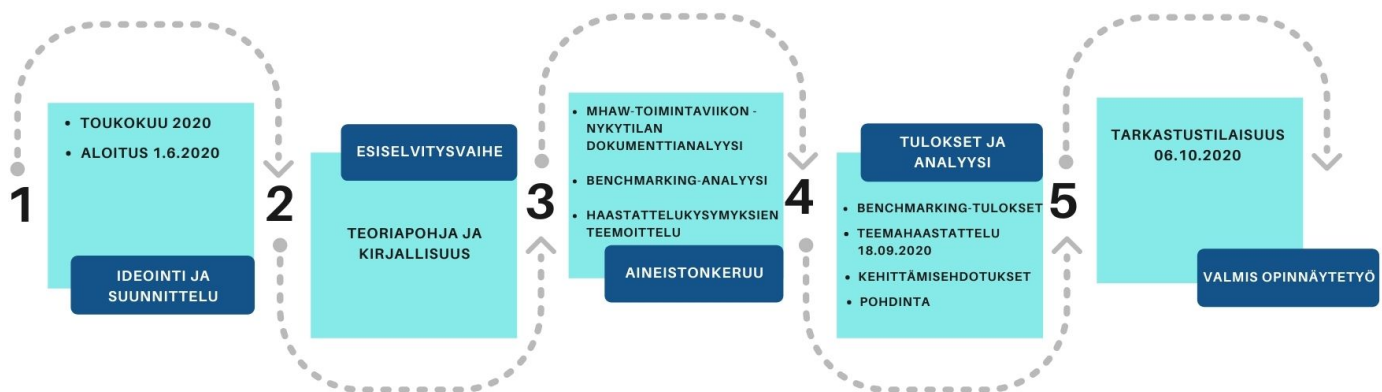
Opinnäytetyöni alakysymysten avulla etsin vastausta päätutkimuskysymykseen. Vastauksien saamiseen hyödynnän tutkimuksellisen kehittämistyön menetelminä dokumenttianalyysiä, benchmarking-vertailuanalyysiä sekä haastattelua. Kerätyn aineiston pohjalta olen luonut tilaajalleni konkreettisia kehittämissuhteita sekä olen päivittänyt alueellisille jäsenjärjestöille suunnattavan MHAW-tapahtumien avustuksenmyöntölomakkeen kulttuurihyvinvointitoiminnan sekä osallisuuden tietoperustaa huomioiden.

6 TUTKIMUKSELLISEN KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä luvussa kuvaan kehittämisprosessini etenemistä, lähestymistapaa sekä käyttämiäni tutkimuksellisen kehittämistyön menetelmiä. Lähestymistapani kehittämistyöhön on tapaustutkimus ja tarkastelun kohteena on MIELI ry:n valtakunnallinen Mental Health Art Week -toimintaviikko.

Kehittämistavoitteeni selkiinnyttyä ja tarkemman kehittämistehtävän määrittelemisen jälkeen suunnittelin kehittämisen tukena käytettäviä tutkimusmenetelmiä. Tutkimusmenetelmiä valittaessa on suositeltavaa käyttää rinnakkain useampaa menetelmää, jolloin ne täydentävät toisiaan. Eri menetelmillä on mahdollista saada erilaista tietoa ja näkökulmia kehittämistyön tueksi. (Ojasalo, Moilanen ja Ritalahti 2014, 104, 40.)

Tutkimusaineistoni on kerätty dokumenttianalyysin, benchmarking-menetelmän sekä haastattelun menetelmillä. Dokumenttianalyysiä hyödynnän mahdollisimman realistisen kuvan luomiseen MHAW-toimintaviikon alkuvuosista sen nykytilaan. Benchmarking-menetelmällä olen pyrkinyt löytämään aineistoa siitä, miten Skotlannissa vastaavaa Scottish Mental Health Arts -festivaalia tuotetaan paljon isommassa mittakaavassa, ja mitä hyväksi havaittuja käytänteitä voitaisiin ottaa käyttöön myös MHAW-toiminnassa. Teemahaastattelumenetelmällä kerätyllä aineistolla sain syvällisempää tietoa tilaajan näkemysistä kehittämiskohteeseen ja hänen ajatuksiaan löytämistäni tutkimustuloksista benchmarking- ja dokumenttianalyysistä. Kuviossa 6 esittelen opinnäytetyöni vaiheet.

Kuvio 6. Opinnäytetyön vaiheet

6.1 Tapaustutkimus

Valitsin kehittämistyön lähestymistavaksi tapaustutkimuksen, joka sopii käytettäväksi kun kehittämisen kohdetta halutaan ymmärtää syvemmin ja sitä kautta tuottaa uusia kehittämisehdotuksia. Ojasalon ym. mukaan tapaustutkimuksessa lähdetään liikkeelle analysoitavasta tapauksesta, josta tuotetaan tietoa sen todellista tilanteesta huomioimalla ajan trendit, ilmiöt sekä sosiaaliset tilanteet ja yhteydet (ks. kuvio 7). Tapaustutkimuksessa on tärkeämpää saada selville suppeasta kohteesta paljon kuin laajasta kohteesta liian vähän. (Ojasalo ym. 2014, 52–53.)

Kuvio 7. Tapaustutkimuksen vaiheet (Ojasalo ym. 2014, 54).

6.2 Dokumenttianalyysi

Aloitin kehittämistyöni dokumenttianalyysillä keräten tutkimusaineistoa, jolla pyrin määrittelemään mahdollisimman realistisen kuvan MHAW-toimintaviikon nykytilasta. Dokumenttianalyysin avulla voidaan tutkia työelämässä tuotettuja dokumentteja, jotka pitävät sisällään hyvin monipuolista ja käyttökelpoista tietoa kehittämisen kohteesta. Analyysiin sopivia dokumentteja voivat olla esimerkiksi projektiraportit, tilastot ja selvitykset. Tutkijan on pohdittava kriittisesti ja huolellisesti dokumentin käyttötarkoitusta ja kenen tuottama tieto on, sillä se vaikuttaa oleellisesti tiedon luotettavuuteen. (Ojasalo ym. 2014, 43.)

Tämän opinnäytetyön dokumenttianalyysimenetelmän aineistona on käytetty MIELI ry:n julkaisemia MHAW-toimintaviikon vuosiraportteja, joihin alueellisten jäsenjärjestöjen tapahtumien tiedot ja arviointi on koottu vuosina 2014–2019. Tarkoitukseni oli käyttää MHAW-tapahtumien nykytila-analyysissä jäsenjärjestöiltä vuosittain kerättyjä Webropol-kyselyn vastauksia liittyen tapahtuman onnistumiseen ja organisointiin, mutta tilaajani ei pystynyt toimittamaan kyseisiä dokumentteja. Tämän takia olen kerännyt dokumenttianalyysin aineiston julkisista MHAW-vuosiraporteista, ja tarkkoja tietoja kaikkien tapahtumien sisällöntuottajista, kävijöistä tai yhteistyökumppaneista ei ole ollut saatavilla.

6.3 Benchmarking

Benchmarking-menetelmän avulla tutkitaan menestyvää, tai menestyviä organisaatioita sekä pyritään oppimaan niiden toimivista käytänteistä ja kyseenalaistamaan omia käytänteitä. Se sopii menetelmänä esimerkiksi organisaation laadun, toimintaprosessien sekä työtapojen kehittämiseen. (Ojasalo ym. 2014, 186, 43.)

Tutkimukseni benchmarking-analyysin kohteena on Scottish Mental Health Arts Festival (lyhyemmin SMHAF), joka on yksi Skotlannin monipuolisimmista kulttuuritapahtumista. Festivaali on järjestetty 14 vuoden ajan Skotlannin mielenterveyssäätiön organisoimana ja sen toiminta perustuu samoihin arvoihin kuin Suomen MIELI ry:n toiminta. Benchmarking-analyysin kautta otin selvää, minkälaisia kulttuurihyvinvointitoiminnan sisältöjä taiteellisesti korkealaatuisena itseään markkinoiva festivaali tuottaa vuosittain ja minkälaisia osallistumisen mahdollisuuksia taide- ja kulttuuriviikon tapahtumat tarjoavat ihmisille toiminnan saavutettavuuden näkökulmasta. (Mental Health Foundation, 2020)

Skotlannin SMHAF-festivaali on kehittynyt toimintansa aikana yhdeksi maailman suurimmista mielenterveystapahtumista ja se kattaa kaiken musiikista, elokuvista, visuaalisesta taiteesta teatteriin, tanssiin ja kirjallisuuteen. Festivaalin sisältöä muokkaavat mielenterveydellisiä haasteita kokeneiden ihmisten äänet ja sen tavoitteena on tutkia taiteita ja haastaa mielenterveyteen liittyviä ennakkokäsityksiä. (Mental Health Foundation, 2020)

Tutkimusaineistoa syventääkseni otin yhteyttä Skotlannin festivaalitiimiin ja tilasin heiltä myös festivaalin alkuvuosien 2007–2014 festivaaliesitteet, joita ei enää ollut julkisesti saatavilla verkkosivuilla. Lisäksi tein perusteellista tutkimustyötä festivaalin verkkosivuilla ja syvennyin festivaalista tehtyyn ”*Lessons from a national mental health arts festival*” -tutkimusartikkeliin (2017). Vertailuanalyysin aineiston perusteella pyrin löytämään hyviä käytänteitä, joita voitaisiin ottaa käyttöön myös Suomen MHAW-toiminnassa saavutettavuuden ja osallisuuden kehittämisessä. Benchmarking-analyysin tulokset on esitelty luvussa seitsemän. (Aldam, Dickie, Lee ja Davidson 2017.)

6.4 Haastattelu

Dokumentti- ja benchmarking-analyysin jälkeen otin mukaan tutkimusmenetelmäksi puolikonstruktoidun haastattelun eli teemahaastattelun. Suunnittelin haastatteluteemat ja kysymykset pohjautuen koostamaani kulttuurihyvinvoinnin ja yhdenvertaisen kulttuurikentän tietoperustaan sekä keräämääni tutkimusaineistoon. Laatimieni teemahaastattelukysymysten lisäksi esittelin haastattelussa tilaajalle muiden aineistonkeruumenetelmien keskeisimpiä tuloksia haastattelun lopuksi. Tämän kautta pyrin saamaan tietoa siitä, mitä ajatuksia löytämäni tulokset tilaajassa herättivät, ja millaisiin toimiin tilaaja olisi valmis ryhtymään kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittämiseksi. Haastattelun tulokset on esitelty luvussa seitsemän.

Teemahaastattelu sopii menetelmänä tilanteisiin, jossa tutkittavaa kohdetta ei tunneta vielä hyvin. (Ojasalo ym. 2014, 41.) Haastattelun kysymykset laadittiin etukäteen, mutta kuten puolistrukturoidun haastattelun menetelmään soveltuu, niiden järjestystä ja sanamuotoja saatettiin vaihdella haastattelussa. Lisäksi tarpeettomat kysymykset voitiin jättää pois ja haastattelussa saatettiin esittää tarkentavia jatkokysymyksiä. (Ojasalo ym. 2014, 108.)

Haastattelu toteutettiin MIELI ry:n kansalaistoiminnot-yksikön järjestöjohtaja Sinikka Kaakkuriniemelle 18.09.2020. Kaakkuriniemi on toiminut tehtävässään 21-vuoden ajan ja hänen työnkuva pitää sisällään johtamista sekä sen substanssin kehittämistä vapaaehtoistoiminnan ja kansalaisvaikuttamisen kentällä valtakunnallisesti. Kaakkuriniemen alaisuudessa työskentelee suunnittelijoita, joilla on omia vastuualueitaan esimerkiksi hyvinvointitoiminnan sekä kulttuuri- ja liikuntatoiminnan kehittämisessä. Kaakkuriniemi pitää organisaation kansalaistoimintojen langat käsissään sekä tekee kehittämis- ja strategiatyötä yksikölle osoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Kaakkuriniemi on vierailut vertailuanalyysin festivaalin organisaatiossa ja hän oli erinomainen haastateltava myös kerätyn aineiston syventämisen näkökulmasta. (Kaakkuriniemi 2020.)

Haastateltavaksi oli tarkoitus saada myös MHAW -toiminnan parissa aiempien vuosien suunnittelijoita, mutta se ei ollut aikataulullisesti tämän kehittämistyön puitteista mahdollista. Teemahaastattelun avulla pyrin keräämään tietoa MHAW-tapahtumien tavoitteista, koordinoinnista, saavutettavuudesta ja osallisuuden toteutumisesta kulttuurihyvinvoinnin tietoperustaan peilaten. Haastattelu järjestettiin etäyhteydellä ja litteroitiin jälkikäteen, jotta vastauksiin pystyttiin palaamaan kehittämistyön edetessä. Teemahaastattelun kysymykset ovat luettavissa liitteessä kaksi.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelen keräämäni tutkimusaineiston tulokset. Kehittämistyön aineiston-hankintamenetelminä on käytetty dokumenttianalyysiä, benchmarking-vertailuanalyysiä sekä teemahaastattelua. Käyttämäni tutkimusmenetelmät on esitelty tarkemmin edellisessä luvussa.

7.1 Kulttuurihyvinvointitoiminnan lähtökohdat

Osana kulttuurihyvinvointitoiminnan tietoperustaa esitettiin, että kulttuurihyvinvoinnin ytimessä on tavoitteiden ja arvojen määrittely sekä se, ketkä nämä asiat määrittävät. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 27.) Tutkimustyöni perustaksi keräsin aineistoa siitä, mitkä ovat Mental Health Art Week -toimintaviikon keskeisimmät tavoitteet, millainen toiminnan arvopohja on ja miten tavoitteet toteutuvat tällä hetkellä toimintaviikon osalta.

7.1.1 Tavoitteet ja vaikutteet

Idea Suomen MHAW-toimintaan on lähtöisin Scottish Mental Health Arts (lyhyemmin SMHAF) -festivaalista. Vertailuanalyysiä tehdessäni huomasin, että alkuperäistapahtuman toimivia sisältöjä taiteen- ja kulttuurin hyvinvointiteemoihin liittyen on jätetty osittain ottamatta käytäntöön Suomen MHAW-viikolla, ja päätin ottaa asian huomioon laatiesani teemahaastattelun kysymysrunkoa. Tarkemmin pyrin selvittämään onko tapahtumasta inspiroiduttu vai onko sitä pyritty täysin kopioimaan.

Kaakkuriniemi toteaa, että Skotlannin tapahtumasta on inspiroiduttu, eikä konseptia ole alun perinkään ollut tarkoituksena kopioida kokonaisuudessaan. Tapahtuman suunnittelu lähti liikkeelle, kun MIELI ry:n johtoryhmä vieraili opintomatalla Skotlannissa SMHAF-festivaalilla. Pian sen jälkeen organisaatioon tuli töihin Johannes Parkkonen, joka oli ollut mukana toteuttamassa Skotlannin festivaalia. Hän toi perusideoita alkuperäisestä tapahtumasta organisaation käyttöön ja oli luotsaamassa tapahtumaa ensimmäisenä vuonna. (Kaakkuriniemi 2020.)

Skotlannin SMHAF-festivaalin tavoitteena on tuoda mielenterveyteen ja mielen sairau-
teen liittyviä kysymyksiä eri näkökulmista esille ja siten vähentää stigmaa mielentervey-
den häiriöihin liittyen. Tavoitteet ovat määrittyneet Suomen MHAW-viikolle lähtökohtai-
sesti Skotlannista, mutta kansalaistoiminnot-yksikkö on vienyt niitä eteenpäin. MHAW-
toiminnan arvopohjana toimii koko MIELI ry:n organisaation arvopohja, jossa osallistu-
minen on yksilöä huomioivaa, tasapuolista ja luottamuksellista. Kaakkuriniemi toteaa,
että MHAW-tapahtumaviikot ovat onnistuneet vuosittain hyvin ja konsepti on ollut pidetty.
Jäsenjärjestöt innostuvat viikosta, vaikkakin se vaatii heiltä isoa työpanosta, koska toi-
mintaa järjestetään vapaaehtoisvoimin. (Kaakkuriniemi 2020.)

Opinnäytetyössäni olen määritellyt Mental Health Art Week -kokonaisuuden kulttuurihy-
vinvointitoiminnaksi kulttuurihyvinvointipalvelu-käsitteen sijaan. Dokumenttianalyyssissä
ja haastattelussa hankitun aineiston sekä oman työharjoittelukokemukseni perusteella
tulkitsen, että toimijuuden sisältöjen voidaan todeta koostuvan tällä hetkellä suurimmaksi
osaksi arjen kulttuurista, joiden sisältöjä mahdollistetaan alueellisten jäsenjärjestöjen va-
paaehtoisten toimesta. Tällöin toiminnan vaikuttavuutena tuotetaan ihmisille hyvää ja
mielekästä arkea sekä pyritään mahdollistamaan kulttuuristen oikeuksien toteutumista
(ks. Kuvio 1 sivulla 5).

Kulttuurihyvinvointipalvelusta puhuttaessa toimijuuden sisältöjä pitäisi tuottaa enemmän
taide- ja kulttuurialan ammattilaisten, moniammatillisten työparien tai esimerkiksi taide-
pedagogien toimesta ja sen toimijuuden tapojen tulisi olla vakiintunutta. Tavoitteelliset
hyvinvointia lisäävät kulttuurihyvinvointipalvelut pitävät sisällään myös osaamisen siirty-
mistä ja kehittymistä, monipuolista ammattimaista toimijuutta, sekä tutkittua osallisuuden
toteutumista. (Haapalainen 2019.)

Kulttuurihyvinvointitoiminta on Kaakkuriniemen mukaan vahvistunut organisaatiossa
vasta viimeisen seitsemän vuoden aikana. Hän muistelee, että ennen MHAW-toiminta-
viikon perustamista puhuttiin lähinnä liikunnan vaikutuksista mielen hyvinvoinnissa, eikä
projekteja taiteen ja kulttuurin yhteyksistä mielen hyvinvointiin ole ollut lainkaan MIELI
ry:n toiminnassa. Kulttuurihyvinvointitoiminta on nykyisin otettu itsestään selväksi osaksi
kansalaistoiminnot-yksikön toimintaa. MHAW-toiminnan lisäksi MIELI ry on ollut tänä
vuonna perustajajäsenenä Kulttuurihyvinvointipoolissa, jonka tehtävä on toimia asian-
tuntijaelimenä sekä vaikuttaa poikkisektorisen rahoituksen lisäämisessä ja suuntaami-
sessa kulttuurihyvinvointitoimintaan. (Kaakkuriniemi 2020.)

Mielenkiintoinen havaintoni on, että osana kulttuurihyvinvoinnin tietoperustaa esittelemäni taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksia tukeva Taiku-toimintaohjelma (Taikusydän 2020) on käynnistetty hallitustasolla myös samoihin aikoihin, kun MIELI ry:ssä on havahduttu taiteen ja kulttuurin merkityksiin. Tällä ainutlaatuisella hallitusohjelmalla lienee ollut vaikutuksia myös MIELI ry:n taiteen ja kulttuurin arvostukseen hyvinvointitoiminnassa. Huomionarvoista on, että taiteen ja kulttuurin merkitystä ei tule kuitenkaan rajata vain niihin teemoihin, joita tietyssä ajassa tuetaan poliittisin päätöksin. Hallitustasoinen vaikuttavuustieto auttaa kuitenkin jäntevöittämään toimintaa, mutta kysymyksessä on loppujen lopuksi organisaation oma arvovalinta, johon tulisi olla omista lähtökohdista valmiita kohdentamaan resursseja. (Laitinen 2017, 10–11.)

Eroavaisuus Skotlannin festivaaliin on järjestöjohtajan mukaan se, että Suomen MHAW pyrkii aktivoimaan jäsenjärjestöjään toimintaan, jotta he voisivat omalla alueellaan nostaa esille kulttuurihyvinvoinnin merkityksiä eri ikäryhmille. Jäsenjärjestöjä on saatu vuosittain mukaan toimintaan ja tapahtuman järjestämiseen korostamaan mielen hyvinvoinnin edistämisen näkökulmaa. Kaakkuriniemi on kuitenkin sitä mieltä, että tapahtumien taiteellisen sisällön yhteyttä mielenhyvinvointiin pitäisi tehostaa enemmän. Olen käsitellyt taiteellisia sisältöjä enemmän luvussa 7.2.2. (Kaakkuriniemi 2020.)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön raportin mukaan kulttuurihyvinvointitoiminnassa korostuu enemmän hyvinvointinäkökulma taiteellisten tavoitteiden sijaan, mutta siinä korostetaan etteivät näiden tavoitteiden tulisi sulkea toisiaan pois. (STM 2019,12.) Kysyttäessä taiteellisten tavoitteiden ja hyvinvointitavoitteiden painottamisesta tapahtumien sisältöihin, Kaakkuriniemi toteaa, etteivät nämä tavoitteet sulje toisiaan pois toiminnassa. Tapahtumaviikot ovat olleet järjestöjohtajan mukaan hyvin innovatiivisia tapahtumia, jossa ihmiset rohkaistuvat tekemään taiteen ja kulttuurin kautta jotain sellaista, mitä eivät ole aiemmin kokeilleet. Hänen mukaansa toiminnassa on onnistuttu tuomaan yhteen mielenhyvinvointi ja se, että ihminen voi tehdä taidetta itse, vaikka hän kokisi, ettei jostain syystä osaisi. (Kaakkuriniemi 2020.)

Tilaaajani tulevaisuuden tavoitteet MHAW-viikolle ovat seuraavat: toiminnan laajentaminen ympärivuotiseksi, yhteistyökumppanuuksien kehittäminen ja paikallisten taiteilijoiden ottaminen mukaan toimintaan sekä teeman laajentaminen. Lisäksi tilaaja toivoi, että MHAW-toimintaviikko olisi Suomessa tunnettu käsite ja MIELI ry järjestäisi yhtä isoja tilaisuuksia kuin Skotlannin SMHAF-festivaali. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.1.2 Toimintaviikon koordinointi

Taiteen ja kulttuurin integroituminen osaksi sosiaali- ja terveysalojen järjestöjä luo erilaisia osaamistarpeita ja työnkuvia sekä tuottaa eettisiä kysymyksiä ja haasteita, joita on tärkeää tutkia osana kulttuurihyvinvointitoiminnan toteuttamista. Kulttuurihyvinvointikentän keskeisenä yhteisenä haasteena on tunnistettu pitkäjänteisen koordinaation puute, joka johtuu osittain resurssipulasta. Keskeistä on siis mahdollistaa myös päätöksentekoa ja resursointia, jonka ytimessä on merkityksellinen toiminta taide- ja kulttuuritoiminnan parissa. (STM 2019, 33, 38–39.)

Tällä hetkellä Suomen MHAW-toimintaviikon parissa työskentelee vain yksi työntekijä, jonka tehtävänä on vastata valtakunnallisesti MHAW-tapahtumien koordinoinnista oman työnsä ohella käyttäen työhön noin 10% omasta työpanoksestaan. Kentällä tapahtumat toteutetaan vapaaehtoisten voimin, mikä tuo myös haasteita työn koordinointiin. (Kaakuriniemi 2020.)

MHAW-viikon ensimmäisessä raportissa todetaan, että toiminnassa on tarkoitus välttää ylisuunnittelua ja sen sijaan korostaa kivaa yhdessäoloa ja tekemistä. Ajatus lauseen takana on omalla tavallaan kaunis, mutta tilaajan toimeksiantona tässä kehittämistyössä on kuitenkin kyse toiminnan saavutettavuuden ja osallisuuden mahdollisuuksien kehittämisestä kulttuurihyvinvointitoiminnassa, jossa suunnitelmallisuudella ja koordinoinnilla on merkittävä rooli koko tapahtuman tulevaisuuden kannalta. (MHAW 2014, 7.)

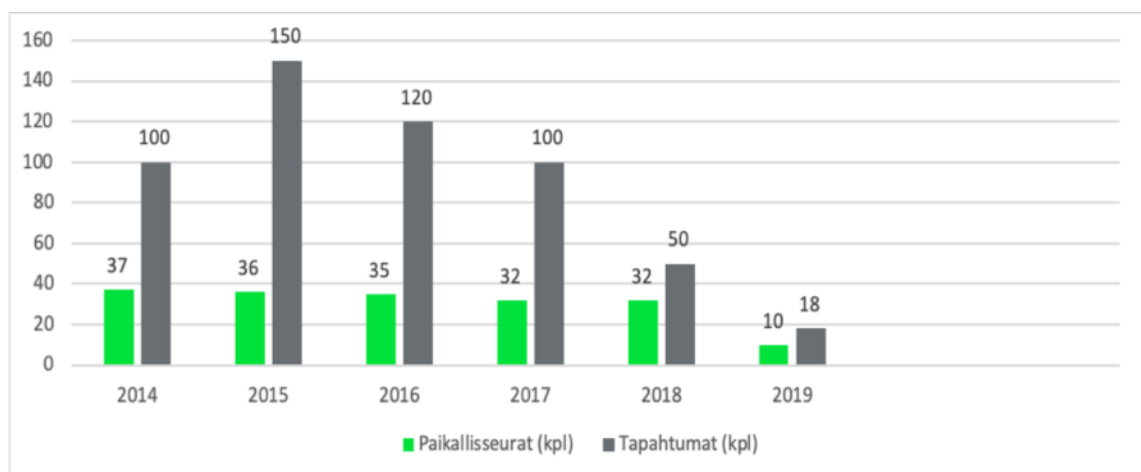
MHAW-vuosiraporttien (2014–2019) aineiston mukaan suurimpana haasteena tapahtumien koordinoinnissa on jäsenjärjestöissä mainittu toistuvasti rajalliset henkilöstöresurssit. Toinen toistuva haaste on tiedotuksen ja medianäkyvyyden toteuttaminen, sillä kulttuuritapahtumien tuottaminen ei ole varsinaisesti kriisikeskuksen osaamisaluetta ja toimijat ovat kertoneet olleensa tässä epämukavuusalueella. Moni jäsenjärjestö on aktiivitoimijoiltaan pieni ja työ on vapaaehtoistyötä. Tämän vuoksi joissakin jäsenjärjestöissä vapaaehtoisten motivointi asiakas- ja kriisityön ulkopuoliseen toimintaan on koettu vaikeana ja muutoin apua tarvitsevat asiakkaat jäävät huomioimatta. (MHAW 2014, 31.)

Kokonaisuuden järjestämisen koetaan alueittain liian vastuullisena ja yhteistyökumppaneiden löytäminen on haasteellista tapahtuman myöhäisen suunnittelun vuoksi. Myös haastattelun melkein jokaisen teemakysymyksen kokonaisuuden vastauksessa nousi esiin henkilöresurssipula sekä taloudellinen epävarmuus. Kaakkuriniemen mukaan haasteet MHAW-tapahtumien koordinoinnissa vaihtelevat kuitenkin paikkakunnittain. Pienillä paikkakunnilla toimivat jäsenjärjestöt ovat saaneet tapahtumiin hyvin kävijöitä ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa on koettu toimivaksi. Mitä suurempi paikkakunta on kyseessä, sitä haasteellisempaa on erottuminen muista tapahtumista. (Kaakkuriniemi 2020.)

Kaakkuriniemen mukaan MHAW-tapahtumaviikon koordinointi vaatii vahvaa koordinointia ja työpanosta myös pääseuralta, vaikka tapahtumat toteutetaankin jäsenjärjestöissä valtakunnallisesti. Jäsenjärjestöjen toimijat tarvitsevat tapahtuman järjestämisen lisäksi opastusta sosiaalisen median käytöstä, yhteistyökumppaneiden hankkimisesta sekä toimivista markkinointikäytännöistä. Kaakkuriniemi korostaa vielä, että markkinointiin pitäisi panostaa paljon enemmän, mutta jää pohtimaan, kenellä sitä olisi aikaa tehdä. (Kaakkuriniemi 2020.)

Jo ensimmäisessä vuosikertomuksessa on nostettu esille pohdintaa siitä, jaksavatko alueelliset jäsenjärjestöt panostaa MHAW-toimintaan tulevaisuudessa ja saadaanko toimintaan mukaan toimijoita, jotka voisivat tuoda lisää intoa sisältöjen kehittämiseen. (MHAW 2014, 31.) Taulukossa 1 kuvataan alueellisten jäsenjärjestöjen mukana olemisen määrä sekä tapahtumiin osallistuneiden kävijöiden määrää vuosina 2014–2019.

Taulukko 1 Alueelliset jäsenjärjestöt ja järjestetyt tapahtumat vuosina 2014–2019.

Suuren eron tapahtumien lukumäärässä sekä jäsenjärjestöjen mukana olossa vuosittain selittää osittain se, että MIELI ry on pyrkinyt keskittymään viime vuosina muutaman suuremman tapahtumakokonaisuuden toteuttamiseen. (MHAW 2019) Mikäli olisimme välttyneet koronapandemialta toimintaviikossa olisi ollut mukana 38 alueellista jäsenjärjestöä vuonna 2020. (Kaakkuriniemi 2020.)

Kysyessäni Kaakkuriniemeltä minkä hän näkee olevan syynä siihen, että alueellisten jäsenjärjestöjen ja järjestettyjen tapahtumien vähentymiseen, myös hän nostaa esille vapaaehtoisten tapahtumanjärjestäjien ”turnausväsymyksen”. Jäsenjärjestöistä on ilmaistu, että kun edellinen MHAW-viikko on takana kesäkuussa, pääseuran koordinaattorilta tulee jo lokakuussa tietoa seuraavan vuoden suunnitelmiin liittyen. Vapaaehtoisten työn uudelleen suunnittelussa ilmenee siis jaksamisen haasteita. Tästä johtuen yksikkö on pohtinut, että MHAW-toimintaa voitaisiinkin järjestää ympärivuotisesti niin, etteivät vapaaehtoiset väsyisi tai joutuisi liian kovaan paineeseen pääseuran määrittämistä aikatauluista. (Kaakkuriniemi 2020.)

Myös Skotlannin festivaali on laajentunut ajansaatossa vuotuisesta festivaaliviikonlopusta ympärivuotiseksi taiteen ohjelmaksi, jossa tuetaan taiteellisen työn kehittämistä sekä kehitetään kansallisia ja kansainvälisiä näkymiä ja kumppanuuksia. Festivaaliin osallistuu vuosittain noin 30 000 kävijää. Kehitys on mahdollistettu Skotlannissa tuemalla festivaalia taiteiden perusrahoituksella sekä kansallisen taiteen edistämiskeskusten toimesta. Näkisin, että MHAW-viikko tarvitsee resursseja työn uudelleen suunnitteluun, jotta toiminta saadaan kestäväälle pohjalle. (Aldam ym. 2017, 305.)

Verratessani Suomen tapahtuman koordinoitua benchmarking aineistoon, yhtäläisyytenä nousee esiin myös Skotlannin festivaalin organisaation haasteet toiminnan ylläpitämisestä pienen osa-aikatyöntekijöiden tiimin voimin. Skotlannin festivaalin organisaatiossa toimii nelihenkinen ydintiimi, jonka tehtävänä on pitää huolta taiteellisesta kokonaisuudesta sekä tarjota tukea alueellisiin suunnittelutiimeihin ympäri Skotlantia. Lisäksi heidän tehtävä on varmistaa, että jokainen festivaalin tapahtuma hyötyy jossain määrin tiimin toteuttamista media- ja markkinointikampanjoista riippumatta järjestettävän tapahtuman laajuudesta tai budjetista. (Aldam ym. 2017, 302–303.)

Kulttuurihyvinvointitoiminnalle on ominaista moniammatillinen yhteistyö, jolloin eri alojen osaajat tuovat ja käyttävät osaamistaan tiimissä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 30.) Kysyttäessä monialaisen yhteistyön toteuttamisesta ja siihen suhtautumisesta organisaatiossa, Kaakkuriniemi ilmaisee pitävänsä eri alojen ammattilaisten osaamisen yhdistämistä tärkeänä. Yhteistyötä esimerkiksi taide- ja kulttuurialan ammattilaisten ja erilaisten yhteisöjen kanssa on kuitenkin tehty mahdollisuuksiin nähden melko vähän. Organisaatio kaipaisi kannustusta ja ideoita siihen, miten eri alojen ammattilaisia saataisiin mukaan toimintaviikon kehittämiseen. (Kaakkuriniemi 2020.)

Alueelliset suunnittelutiimit eroavat Suomen ja Skotlannin välillä siten, että Skotlannin tapahtumissa toimii paljon ammattitaiteilijoita, terveyspalveluiden tuottajia, tutkijoita, taiteilijayhdistyksiä, mielenterveyden kokemusasiantuntijoita sekä suuria yrityksiä. Skotlannin alueelliset suunnittelutiimeillä on vapaus ja vastuu tapahtuma-alueidensa tuotannoista, joilla varmistetaan alueellinen saatavuus vastaamalla eri yhteisöjen tarpeisiin ja pystytään kohdentamaan tapahtumia paikallisille tavalla, mikä ei olisi mahdollista keskitetysti hallinnoimalla. Huomioitavaa on, että Skotlannin alueellisissa suunnittelutiimeissä on mukana toimijoita monelta eri toimialalta, jonka vuoksi monialainen yhteistyö tapahtumanjärjestämisessä voisi olla yksi ratkaisu tapahtumien kehittämiseen. Skotlannin festivaali tunnistaa myös itse menestyksensä reseptiksi sen, että festivaalin verkostoja on luotu poikkihallinnollisesti yhteiskunnan eri osa-alueille, joiden kautta mahdollistetaan monipuolisia tapahtumia tuoden yhteen eri toimijoita. (Aldam ym. 2017, 302–303.)

Työharjoittelijana MHAW-koordinoinnin parissa toimiessani, pohdin usein koordinaattorin roolin suhdetta jäsenjärjestöihin. Tulkintani mukaan toiminnasta on pystyttävä pysymään riittävän etäällä, jotta jäsenjärjestöt saavat itse tehdä omia päätöksiä. Kulttuurituottajan näkökulmasta saatoinkin usein kokea tunnetta, että tein liian vähän projektin etenemiseksi. On tärkeää että toiminta on suunniteltua, mutta mielenkiinto tapahtumien järjestämiseen tulisi mielestäni lähteä jäsenjärjestöiltä itseltään. Organisaation on otettava huomioon, että osa alueellisista jäsenjärjestöistä on toteuttanut samaa tapahtumaa vuodesta toiseen ja ne toimivatkin hyvin itsenäisesti. Mielestäni olisi tärkeää ottaa huomioon, että toiminnan kehittämisessä saattaa syntyä haasteita, mikäli asiat halutaan tehdä samalla tavalla vuosi toisensa jälkeen jäsenjärjestöissä.

7.1.3 Vapaaehtoistyö

Tietoperustani tässä työssä ei keskity vapaaehtoisten johtamiseen, mutta aineiston perusteella vapaaehtoiset ovat merkittävässä roolissa toimintaviikon toteuttamisessa, jonka vuoksi osa-aluetta on myös tärkeää käsitellä analyysissä. MIELI ry:ssä toimii valtakunnallisesti noin 4000 vapaaehtoistyöntekijää ja MHAW-toiminnan vapaaehtoisia johdetaan organisaation kansalaistoiminnot-yksiköstä. Kansalaistoiminta kulkee hyvin lähellä vapaaehtoistyötä ja se voidaan määritellä niin, että se on ihmisten aktiivista toimintaa itsestään ulospäin, yhdessä toimien ja yhteiseksi hyväksi. (Harju 2003.)

Vapaaehtoisten löytäminen ja tehtäviin sitouttamattomuus ovat keskeisimpiä vapaaehtoistoiminnan uhkia. Ongelmaksi muodostuu yleensä se, että vapaaehtoiset sitoutuvat toimintaan lyhyemmäksi ajaksi kuin järjestössä toivottaisiin. (Kuuluvainen 2015, 105.) Myös MHAW-toiminnassa pitäisi miettiä keinoja, joilla vapaaehtoiset sitoutettaisiin toimintaan paremmin vuosittain. Vapaaehtoiset ilmoittavat kiinnostuksensa olla mukana seuraavalla toimintaviikolla noin kolme kuukautta edellisen MHAW-tapahtumansa jälkeen, ja heillä saattaa olla ”turnausväsymystä” edellisestä tapahtumasta, eivätkä he välttämättä jaksaa reagoida uuteen tapahtumaan. (Kaakkuriniemi 2020.)

Vapaaehtoistyön mahdollisuudet on tällä hetkellä koottu yhteen pääseuran verkkosivuille ja tehtävien sisällöt on nimetty seuraavalla tavalla: Hyvän mielen tukija, -opas, -kippari, -viestijä, -rakentaja sekä -kumppani. Verkkosivuilla on testi, jonka kuuteen kysymykseen vastaamalla voi selvittää itselleen sopivimman vapaaehtoistyön muodon organisaatiossa. Kulttuurituottajan näkökulmasta näitä kaikkia rooleja tarvitaan onnistuneessa tapahtumanjärjestämisessä. MHAW-vapaaehtoistyön mahdollisuuksia ei ole määriteltä tällä hetkellä kohdistetusti ja helposti ymmärrettävästi MHAW-verkkosivuosuuden yhteyteen ja sen mahdollisuuksien markkinointi ei toimi, mikäli tieto mukaan pääsemisestä ei löydy verkkosivuilta riittävän selkeästi. (Kuuluvainen 2015, 105.)

Skotlannin festivaalilla on Talking Heads -projekti, jossa festivaaliin rekrytoidaan vuosittain vapaaehtoistoimittajia, ja he tuottavat erilaisia taiteellisia katsauksia sosiaalisen median kanaviin. Sisällöt liittyvät festivaalin teeman käsittelyyn äänen-, valokuvan- ja videon muodossa tapahtumiin liittyen. Projekti on avoin kaikille, jotka haluavat tuottaa sisältöä mielenterveyden edistämiseen taiteiden kautta. Kaakkuriniemen mukaan vapaaehtoisten rekrytointia voitaisiin tehdä kohdennetummin myös MHAW-toiminnassa, ja hän uskoo että esimerkiksi nuoria voisi kiinnostaa tulla mukaan koordinoimaan toimintaa vapaaehtoisina toimijana. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.2 Tapahtuma-avustukset

Kulttuurituottajana ilmaisen huoleni hallituksen esittämään 140 miljoonan euron talousloveen opetus- ja kulttuuriministeriön vastuualueen taloudessa ja tämän vaikutuksista järjestöjen toimintaan. (Yle 2020) Kaakkuriniemi nosti myös esiin asian vakavuuden ja toteaa, että vaikka hallitus ilmoitti syyskuussa korvaavansa tämä budjettivajeen ensi vuonna, siitä huolimatta ei ole tarkkaa tietoa siitä miten rahoituskuvio jatkossa toimii. Tästä johtuen kansalaistoiminnot-yksikkö ei ole vielä tehnyt päätöstä, viestitäänkö ensi vuoden MHAW-toiminnasta kentälle lainkaan. Mikäli edessä ovat edelleen haasteelliset ajat MHAW-tapahtumia ei pystytä rahoittamaan. (Kaakkuriniemi 2020.)

Kulttuurihyvinvoinnin tietoperustassa esittelin suosituksia WHO Euroopan alueen jäsenmaille, jossa raportin kolmas suosituskokonaisuus koskee kulttuurihyvinvointialan sektorirajat ylittävää luonnetta. Tarkemmin kolmas suositus on pyrkiä vahvistamaan kulttuuri-, sosiaali- ja terveysalojen rakenteita poikkisektorisesti rahoittamalla. (Taikusydän 2020.)

Resurssikamppailu nousee myös usein esille puhuttaessa taiteen soveltamisen ja itsearvoisen välisestä näkökulmasta, koska taiteen rahoitus on jo alun perin liian pieni, eikä siitä haluta rahoitettavan ”taidetta”, jossa on sosiaalityön kaltaisia piirteitä. Taidekentällä toimijat haluavat suojella ja rajata sitä joukkoa, jotka ovat oikeutettuja taiteen rahoittamiseen. (Petäjäjärvi 2017, 32.)

Esitin Kaakkuriniemelle jatkokysymyksen siitä, onko toimintaan haettu rahoitusta taiteen- ja kulttuurin puolelta esimerkiksi ammattitaiteilijoiden taiteelliseen työhön osana toimintaviikkoa. Kaakkuriniemi totesi, että apurahaa on haettu kahtena vuonna samalla hakemuksella ja toisena vuotena on saatukin. (Kaakkuriniemi 2020.) Tilaajani ei toimittanut apurahahakemuksia aineistoksi tähän työhön, joten en pysty ottamaan kantaa niiden sisältöihin.

Lisärahoitusta haettaessa toiminnallista ammattimaisuutta, merkityksiä ja uskottavuutta on tuotava esiin toimintasuunnitelmassa. Apurahoista on kova kilpailu, jonka vuoksi jokainen hakemus on suunniteltava kohdennetusti haettavan apurahan rahoituslähteen myöntökriteereiden perusteella. (Tirronen 2018.) Mikäli tilaajataho ei ole valmis kohdentamaan resursseja apurahojen hakemiseen, voidaan toimintaan kuitenkin tehdä suunnitelmia yhdenvertaisuuden edistämiseksi esimerkiksi kulttuuri- ja kirjastojaoston (ks. kuvio 5 sivulla 15) avustusten arviointiperusteisiin pohjautuen.

7.2.1 MHAW-avustuksen hakuprosessi

Alueellisten jäsenjärjestöjen on lähes mahdotonta järjestää tapahtumia ilman niihin myönnettyä avustusta pääseuralta. MIELI ry on varannut tällä hetkellä 30 000 euroa jäsenjärjestöjen toiminnan tukemiseen, mutta raha käytetään kriisiauttamiseen, mikäli järjestön taloudellinen tilanne heikkenee. Tapahtumiin on käytetty MIELI ry:n varainhankinnan tuottoja, mutta on selvää että järjestöjen rahoituksessa tulee olemaan haasteita ja epävarmuutta tulevaisuudessa. (Kaakkuriniemi 2020.)

Dokumenttianalysissä tutkin MHAW-vuosiraporteista tapahtumien nykytilaa tarkastelemalla vuositasolla niihin kohdistettua rahoitusta vuosina 2014–2019. Vuosittainen kokonaisbudjetti on vaihdellut raporttien mukaan 14 000 eurosta 28 000 euroon. Kohdeavustuksien määrä vaihtelee vuosittain sen mukaan, miten MHAW-toimintaan voidaan suunnata määrärahaa.

Alueellisille jäsenjärjestöille myönnetään avustusta kansalaistoiminnot-yksikköön toimittavan MHAW-tapahtuman suunnittelurungon ja talousarvion perusteella. Suunnittelurunko pitää sisällään seuraavat tiedot: yhteystiedot ja yhteyshenkilö, tapahtuman kuvaus- ja kulku, tietoa työnjaosta suunnittelun ja tapahtuman aikana, yhteistyökumppanit ja heidän tehtävänsä, talousarvio (menot ja mahdolliset pääsylipputulot), tieto käytettävistä markkinointikanavista ja markkinoinnin pääviestistä sekä tieto, miten jäsenjärjestö aikoo toteuttaa palautteen keräämisen tapahtumasta. Tieto myönnettyistä avustuksista ilmoitetaan jäsenjärjestöille helmikuussa. Kohdeavustukset vaihtelevat 4 000-7 000 euron välillä, ja useana vuonna avustussumma on ollut keskimääräisesti noin 1 000 euroa per paikkakunta. (MHAW 2014–2019.)

Kaakkuriniemi on sitä mieltä, että avustusten myöntöprosessi on tällä hetkellä toimiva ja alueelliset jäsenjärjestöt realistisia avustushakemuksissaan. Hän jatkaa, että haettu avustus on pystytty melkein pä joka kerta myöntämään, mutta ei pysty antamaan yhtä vastausta sille, millä perusteella rahaa myönnetään sisällön kannalta vedoten hakemusten ja tapahtumaideoiden vaihtelevuuteen. Tapahtuman koordinaattori käy keskusteluja jäsenjärjestöjen kanssa tapahtumiin liittyen, mutta taide- ja kulttuurisisältöihin tai saavutettavuuteen ei ole juurikaan puututtu. Kaakkuriniemi yhtyy ajatukseeni, että näitä asioita voitaisiin jatkossa kysyä tarkemmin avustushakulomakkeessa. Esittelin myös kulttuurihyvinvoinnin ulottuvuudet-kuvion (ks. kuvio 1 sivulla 5), joka voisi myös Kaakkuriniemen mielestä toimiva MHAW-tapahtumien kehittämisessä. (Kaakkuriniemi 2020.)

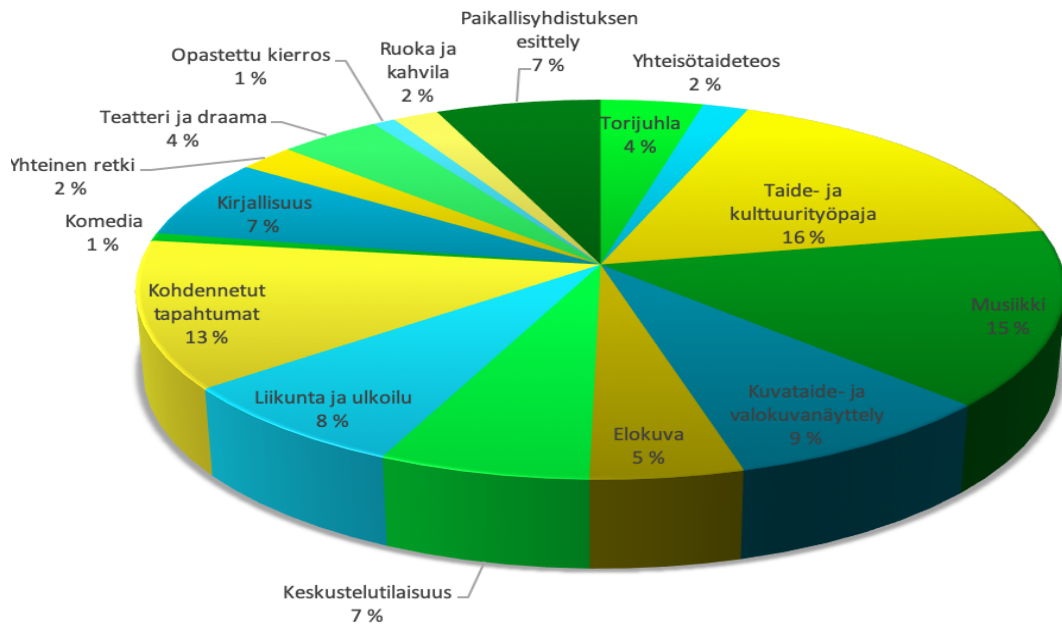
7.2.2 Taide- ja kulttuurisisällöt

Kulttuuri ja taide ovat käsitteinä valtavia. Tässä opinnäytetyössä keskitytään Mental Health Art Week -toiminnan sisältämiin kulttuuri ja taide muotoihin, joilla pyritään mahdollistamaan ihmisten kulttuurisia oikeuksia. Kansalaisten kulttuuriset oikeudet pyritään turvamaan parantamalla toimintaviikon saavutettavuutta sekä osallistumisen mahdollisuuksia, jonka ongelmakohtiin pyrin tässä työssä ensisijaisesti etsimään vastauksia.

Taiteen positiivisia vaikutuksia hyvinvoinnille ei välttämättä pystytä todentamaan kulttuurihyvinvointitoiminnassa, vaikka niiden mahdollisuudet voivat olla läsnä kaikenlaisessa taiteellisessa toiminnassa. (Laitinen 2017, 24, 37.) Herättelen tässä luvussa osittain keskustelua myös toiminnan taiteellisesta laadusta, mutta haluan täsmentää, ettei eri lähtökohdista järjestettävä taide- ja kulttuuritoiminta ole vähemmän arvokasta vaan kaikki toiminta hyvinvoinnin edistämiseksi on merkittävää. Taidetoiminnan ja hyvinvoinnin välistä teoriaa on kuitenkin tärkeä ymmärtää, jotta toiminnan kehittämisessä voidaan parantaa niitä ominaisuuksia tai laatuja, jotka ovat merkityksellisiä terveys- ja hyvinvointihyötyjen muodostumisessa. (Laitinen 2017, 24, 37.)

MHAW-viikolla taide- ja kulttuuritoimintaa tehdään MIELI ry:n vapaaehtoisten, kriisityöntekijöiden sekä muutaman yksittäisen palkatun henkilön tuottamana. Taide- ja kulttuuri-toiminnan sisällöt vaihtelevat vuosittain niin paljon, ettei järjestöjohtaja pystynyt laittamaan tapahtumia yksittäisiin kategorioihin. Haastattelussa ei saatu tietoa siitä, kuinka paljon taide- ja kulttuuritapahtumien sisällöistä on taide- ja kulttuurialan ammattilaisten tuottamaa joko osittain tai kokonaisuudessaan. Taide- ja kulttuurialan ammattilaisten käyttäminen kulttuurihyvinvointitoiminnassa vaihtelee jäsenjärjestöittäin. (Kaakkuriniemi 2020.)

Dokumenttianalyysiä tehdessäni kävin läpi MHAW-vuosiraportteihin kirjatut tapahtumat ja taulukoin ne Excel-tiedostoon tapahtumien sisältöjen mukaan. Jäsenjärjestöjen yksittäinen tapahtuma oli usein esiteltyä ”monitaiteellisena”, jolloin se on pitänyt sisällään ohjelmaa monesta eri kategoriasta, kuten esimerkiksi runonlausuntaa, tanssia ja musiikkiesityksiä. Tämän vuoksi tarkan taiteellisen sisällön kartoittaminen oli haastavaa käytettävissä olevan aineiston perusteella. (MHAW 2014–2019.) Esittelen seuraavaksi MHAW-toimintaviikon sisällöt kuviossa 8.

Kuvio 8. MHAW-toimintaviikon sisällöt vuosina 2014–2019 (MHAW 2014–2019.)

Tässä opinnäytetyössä käytetyn dokumenttianalyysin aineiston perusteella kaikille avoimista tapahtumista eniten on järjestetty taide- ja kulttuurityöpajoja, musiikkiesityksiä sekä kuvataide- ja valokuvanäyttelyitä hyvin eri lähtökohdista. Myös liikuntatapahtumat, jotka pitivät sisällään muun muassa tanssia ja ulkoilua olivat järjestetyimpien MHAW-tapahtumien joukossa. Monien esitysten jälkeen oli jätetty aikaa yhteiselle keskustelulle tapahtuman teemaan liittyen tai paikalle oli järjestetty paneelikeskustelu, johon yleisö sai osallistua omilla kysymyksillään. (MHAW 2014–2019.)

Vuosiraporttien mukaan alueelliset jäsenjärjestöt kokevat toimintaviikon hyvänä tilaisuutena mainostaa toimintaa asiakas- ja kriisityön parissa. Jäsenjärjestöistä kerrotaan, että viikon kautta on tehty ansioitunutta jäsenhankintaa, mikä ei olisi ollut mahdollista samassa mittakaavassa ilman MHAW-avustusta. (MHAW 2014, 36.) Vuosikertomuksia lukiemalla ja oman työharjoittelutaustani pohjalta pohdin kriittiseksi sitä, millä tavalla taide on ollut kytköksissä jäsenhankintaan. Tarkoituksena on rahoittaa taide- ja kulttuurisisällöjä, mutta joillakin paikkakunnilla on järjestetty esimerkiksi järjestön avoimien ovien päivä tai oltu osana jotakin isompaa tapahtumaa, jossa taide- ja kulttuuri ei ole ollut osana jäsenjärjestön toimesta, vaikka sitä on markkinoitu MHAW-tapahtumana. (MHAW 2014–2019.)

Dokumenttianalyysin perusteella yhteistyötä on tehty lukuisten hankkeiden, klubitalo- ja kulttuuripajatoimintojen, läänintaiteilijoiden sekä hyvinvoinnin ja terveyden tukipalveluita edistävien yhdistysten kanssa. Mukana monissa tapahtumissa on ollut myös paikallisia oppilaitoksia, yrityksiä, kaupunkien kulttuuritoimijoita sekä kulttuurikeskuksia. (MHAW 2014–2019.) Kuten jo aiemmin mainitsin, alueellisissa jäsenjärjestöissä ei ole konkreettista ohjeistusta siihen, miten erilaisiin taiteilijayhteisöihin ja taiteilijoihin otetaan yhteyttä, jotta heidät saisi innostettua mukaan toimintaan. (Kaakkuriniemi 2020.)

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) raportissa on mainittu (2019), että taidelähtöisille menetelmille on nähtävissä kasvavaa tarvetta yhteiskunnassamme yhä monimuotoisemmin monialaisissa työryhmissä. Tällaiseen työhön voidaan tuoda taiteellista asiantuntemusta taiteilijoiden luovuuden ja ammattimaisten menetelmien kautta tuottamaan toimintaa tarvelähtöisesti eri tilanteisiin. Kulttuurituottajana olen kuitenkin myös itse törmännyt satunnaisesti kysymyksiin siitä, miksi sosiaali- ja terveysalalle tarvittaisiin ammattitaiteilijoita ja tämän takia näen tärkeäksi perustella asiaa. (STM 2019, 34.)

Hyvinvoinnin välitystoimisto -hankkeen ”*Taide yhdistää – Monialaisuus osallistavan taiteen voimavarana*” -julkaisussa (2017) on sanoitettu taiteilijoiden katsovan maailmaa erityisestä näkökulmasta ja nostetaan esille, että taiteilijat on koulutettu havaitsemaan merkityksiä ja viestimään niistä esteettisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Vaikka joissakin tilanteissa osallistujat eivät huomaisikaan merkittävää eroa esimerkiksi virikeohjaajan ja taiteilijan järjestämän taide- ja kulttuurihetken toteuttamisessa, taiteilijat pyrkivät muokkaamaan tekemisestä merkityksellistä maailman tutkimusta, kun taas esimerkiksi virikeohjaajan järjestämä toiminta tähtää enemmän ihmisten aktivointiin. (Tikkaoja ja Susi 2017, 11.)

Taidealalla on nykypäivänä monia keskenään ristiriitaisia käsitteitä taiteesta ja taiteilijuu-desta. Yleinen käsitys on, että taidealalla keskitytään taiteellisen työn harjoittamiseen, jonka vuoksi taiteilijan toimenkuva voidaan käsittää melko perinteisellä tavalla, eivätkä myöskään taidealan ammattilaiset välttämättä tunnista työllistymisen mahdollisuuksia sosiaali- ja terveysjärjestöissä. Tästä johtuen he eivät aina osaa tarjota osaamistaan erilaisiin projekteihin. Toimivana käytäntönä mainitaan esimerkiksi, että toimijoita koulutetaan ja kannustetaan työparityöhön, jossa sosionomi ja kuvataiteilija työskentelevät yhdessä hyvinvointitavoitteiden edistämiseksi kulttuurin ja taiteen keinoin. (STM 2019, 34–35.)

Benchmarking-aineiston keskeisin eroavaisuus Suomen ja Skotlannin tapahtumissa on tapahtumien taiteellinen sisältö. Skotlannin festivaali on halunnut säilyttää uskottavuu- tensa taiteilijoiden keskuudessa panostaen vuosittain uusien taiteellisten teosten esittä- miseen. Taitelijoita kannustetaan osallistumaan ja suunnittelemaan festivaalin sisältöjä, joiden kautta tavoitellaan uusia yleisöjä, jotka eivät tavallisesti osallistuisi kulttuuri- ja tai- detapahtumiin. (Aldam ym. 2017, 300, 304, 307.)

Skotlannin festivaalin taiteellisesti korkealaatuisia tapahtumia kehitetään yhteistyössä vakiintuneiden ja nousevien taiteilijoiden sekä taidejärjestöjen kanssa. Taiteelliseen laa- tuun panostaminen tasapainottaa ruohonjuuritason toimintaa. Organisaatio on kiinnittä- nyt erityistä huomiota useilla alueilla kiertävien tapahtumien tukemiseen. Tällä keinoin on pyritty varmistamaan, että taiteellisesti korkealaatuista sisältöä on tarjolla myös alu- eilla joissa on lähtökohtaisesti vähemmän taide- ja kulttuuritarjontaa. (Aldam ym. 2017, 300, 304, 307.)

Festivaaliorganisaatio tarjoaa apua myös yksittäisten taiteilijoiden apurahahakemusten laatimiseen hankkeiden tueksi ja edustaa proaktiivisesti merkittävää työtä, sillä se tilaa uusia taiteellisia teoksia ja tukee nousevien taiteilijoiden työtä jo varhaisessa vaiheessa. Tämä toteutetaan muun muassa avoimen taiteilijahaun kautta festivaalin verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Näin festivaali kykenee tarjoamaan uusia työmahdollisuuksia taiteilijoille sekä tarjoaa hyviä käytänteitä mielenterveyden edustamiseen taiteiden kautta samalla, kun se tukee taitelijoiden taiteellista vapautta. (Aldam ym. 2017, 300, 304, 307.)

Skotlannin festivaali kuvaa haasteelliseksi tasapainon ylläpitämisen taiteellisen kehityk- sen ja kestävän yhteistuotannon välillä. Festivaalin on pystyttävä tukemaan vapaaeh- toisten ja ruohonjuuritason organisaatioiden toimintaa, sillä he voivat kokea jäävänsä ulkopuolelle niistä ryhmistä, joiden katsotaan edustavan taiteen korkeakulttuuria. Ver- kostomainen työskentely sekä yhteistyö kokemusasiantuntijoiden kanssa on välttämä- töntä festivaalin tavoitteelle tuottaa mielenterveyden laajaa kirjoa edustavia taiteellisia tapahtumia. (Aldam ym. 2017, 303, 308.)

Kaakkuriniemen mielestä Suomen MHAW-viikon taide- ja kulttuurisisältöjen elämyksellisyydessä on kehitettävää. Hän jatkaa, että jäsenjärjestöjen tapahtumien suunnitteluprosessi etenee mahdollisesti liian kaavamaisesti, jonka vuoksi toimijat eivät välttämättä uskalla kehittää tapahtumien elämyksellisyyttä toimintasuunnitelmien ja budjettien kahlitsemana. Oma näkemykseni kulttuurituottajana prosessin kaavamaisuuteen on se, että jäsenjärjestöille ei ole resursseja järjestää tarvittavaa koulutusta tai työpajaa liittyen MHAW-toiminnan kehittämiseen. Esimerkiksi tapahtumien avustuslomakkeissa ole ohjailtu toiminnan suuntaamiseen ottamalla mukaan taide- ja kulttuurialan ammattilaisia tapahtumien suunnitteluun ja toteutukseen. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.3 Kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuus ja osallisuus

Kulttuurihyvinvointitoiminnassa on tunnistettava myös osallistuvien henkilöiden tavoitteita ja osallistumisen mahdollisuuksia järjestettävään toimintaan. (Lilja-Viherlampi ja Rosenlöf 2019, 27.) Terveysten- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL 2018) palveluiden järjestäjille määritettyjen vastuiden kautta tulkitsen, että sosiaali- ja terveystaloudissa on asiakkaita, joilla on paljon aikaa, mutta vähän koettavaa eikä heitä välttämättä tavoiteta. Taiteen ja kulttuurin kentällä puolestaan voi ilmetä ongelmia siinä, miten ihmisiä saataisiin osallistumaan kokijana, tekijänä sekä osallistujana. Mental Health Art Week-viikolla olisi mielestäni loistava mahdollisuus toimia tässä yhdistävänä tekijänä.

MHAW-raportteja (2014–2019) tarkastellessani kriittinen huomio oli dramaattinen lasku kävijöiden ja kohtaamisten määrässä. Kävijöiden ja kohtaamisten vähentyminen on monen tekijän summa, joten koen tärkeäksi selvittää miten tapahtumien tämän hetkinen saavutettavuus toteutuu, minkälaisia osallistumisen mahdollisuuksia on tarjolla ja miten palautetta kerätään tapahtumista ja otetaanko palautteista oppia. Taulukossa kaksi on esiteltynä MHAW-tapahtumien kävijät ja kohtaamisen vuosina 2014–2019.

Taulukko 2. MHAW-tapahtumien kävijät ja kohtaamiset vuosina 2014–2019.

7.3.1 Saavutettavuuden osa-alueet

Kulttuurihyvinvointitoiminnan osallistumisen esteitä voidaan tietoisesti pyrkiä poistamaan suunnittelemalla kulttuuri- ja taidepalveluita huomioiden saavutettavuuden eri osa-alueita, jotka esittelin tarkemmin luvussa kolme. (Kulttuuria kaikille 2020.)

Kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuuden kehittämisen merkitystä vahvisti Taideyliopiston toimittama julkaisu ”Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen” (2017), jossa todetaan, että lisätutkimusta tarvitaan erityisesti taidepalveluiden saavutettavuuteen. Arts Equal -tutkimushankkeen valossa on havaittu, että esimerkiksi mielenterveysongelmista kärsivät ihmiset ovat usein vaarassa jäädä taidepalveluiden ulkopuolelle. Katsauksen viidessä eri tutkimuksessa on noussut esille, kuinka toiminnan sijoittuminen nimenomaan taidemaailmaan ja merkityksellinen kokemus kuulumisesta korkealaatuisiin ja arvostettuihin julkisiin tiloihin, kuten taidelaitoksiin, on todettu olevan osallistujille merkityksellistä. Tuloksia on perusteltu siten, että osallistujilla ei ole välttämättä ollut mahdollisuutta tai rohkeutta käydä taidelaitoksissa tai käyttää taidepalveluita aiemmin. Tämän perusteella mielenterveyspalveluiden ulkopuolella järjestettävä toiminta voi tarjota mahdollisuuden kuulua yhteisöön ja olla tärkeä osa stigman vähentämistä. (Laitinen 2017, 91.)

Suunnittelin haastattelun saavutettavuuden teemaan liittyvät kysymykset tietoperustan mukaan saavutettavuuden osa-alueita soveltaen seuraavan jaottelun avulla: strategiat ja suunnitelmat, viestinnän saavutettavuus, sosiaalinen saavutettavuus, hinnoittelu, rakennetun ympäristön esteettömyys, saavutettavuus eri aistien avulla, ymmärtämisen tukeminen sekä alueellinen saatavuus. (Kulttuurilla kaikille 2020.)

Koska MHAW-tapahtumien sisältötarjonta on niin laajaa, kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuuden kartoittaminen painottuu tässä tutkimustyössä enemmän kansalaistoimintoyksikön suhtautumiseen saavutettavuuteen liittyviin kysymyksiin ja sen kehittämistä kohtaan suunnitelmallisella ja strategisella tasolla.

Mental Health Art Week -toimintaviikon sitoutumista saavutettavuuden edistämiseen ei ole kirjattu toiminta- tai taloussuunnitelmiin riittävästi kokonaisuuteen nähden. Kaakkuriniemi ilmaisee harmittelevansa sitä, että vaikka saavutettavuutta pidetään tärkeänä, sen edistämiseen ei ole tehty konkreettisia suunnitelmia MHAW-tapahtumien näkökulmasta eikä jäsenjärjestöjen tapahtuma-avustusten myöntämisessä ole tietoisesti huomioitu saavutettavuuden eri osa-alueita. (Kaakkuriniemi 2020.)

Alueellisille jäsenjärjestöille ei ole toistaiseksi järjestetty koulutusta saavutettavuudesta, eikä tapahtumille ole erikseen teetetty saavutettavuuskartoitusta ammattilaisen toimesta. Vapaaehtoisille on kuitenkin järjestetty koulutusta Kulttuuri mielessä -koulutuspäivän yhteydessä esimerkiksi taide- ja kulttuuritoiminnan vaikutuksista mielen hyvinvoinnin edistämässä sekä siinä, millaisia keinoja voitaisiin aiheeseen liittyen ottaa käyttöön jäsenjärjestöissä, mutta sisällöt eivät suoranaisesti ole liittyneet saavutettavuuteen. (Kaakkuriniemi 2020.)

Viestinnän saavutettavuutta tarkastellessa Kaakkuriniemi totesi, että sitä on pohdittu mahdollisesti vain yksittäisten tapahtumien kohdalla, jos on pohdittu ylipäätään. Esimerkiksi verkkosivuilla olevista tapahtumien tietojen ja MHAW-markkinointimateriaalien saavutettavuudesta (tilat, visuaalisuus, kielivaihtoehdot, tiedonlöydettävyys) kysyttäessä ei ole tehty yleistä linjausta saavutettavuudesta tiedottamisessa. Viestinnän saavutettavuudessa ei ole tehty toimenpiteitä sosiaalisen saavutettavuuden parantamiseksi tekemällä suunnitelmia esimerkiksi niin, että tapahtumista viestiessä korostettaisiin mielen haasteita tai pelkoja kokevien ihmisten turvallisia osallistumismahdollisuuksia tapahtumiin. (Kaakkuriniemi 2020.)

MHAW-vuosiraporttien mukaan toiminnalle on tehty ensimmäinen markkinointi- ja sisältösuunnitelma sosiaalisen median markkinoinnin ammattilaisen tukemana vuonna 2015. Aktiivisen sisällöntuotannon ansiosta esimerkiksi MHAW Facebook-sivu kasvatti tuolloin seuraajiaan runsaasti. Alueellisia jäsenjärjestöjä kannustetaan toimimaan aktiivisesti sosiaalisessa mediassa heille tuotettujen markkinointiviestintään liittyvien aineistojen ja ohjeistuksien tuella. Toimintaviikon verkkosivut ovat MIELI ry:n pääseuran sivujen yhteydessä, johon koostetaan vuosittain tapahtumakalenteri kaikista MHAW-tapahtumista. Lisäksi pääseurassa tehdään tapahtumalle vuosittain valtakunnallinen mediatiedote, joka helpottaa jäsenjärjestöjen yhteydenottoa paikallisiin medioihin. (MHAW 2015, 22.)

Skotlannin edistykselliset verkkosivut ovat pystyneet tarjoamaan koronapandemiasta huolimatta vaikuttavan virtuaalitapahtumien ohjelman myös tänä vuonna. Festivaali tilasi taiteilijoilta myös viisi uutta virtuaaliteosta, joissa käsiteltiin eristäytymisen kokemusta taiteen kautta. Teokset ovat esillä festivaalin verkkosivuilla. (Scottish Mental Health Arts Festival) Haastattelussa halusin ottaa selvää, onko MHAW-verkkosivut MIELI ry:n pääsivujen yhteydessä harkittu ratkaisu, vai onko tapahtumalle mahdollisesti tulevaisuudessa mahdollisuus rakentaa Skotlannin festivaalin tyyppiset verkkosivut, joihin saataisiin rakennettua esimerkiksi verkossa toteutettavia taidenäyttelyitä.

MIELI ry:n viestinnässä on linjaus, että MHAW-toimintaviikolle ei voida tehdä omia verkkosivuja, vaikka se voisi mahdollistaa paremmin esimerkiksi erilaisten verkkotaidenäyttelyiden toteuttamisen. Organisaatiossa on myös ollut keskustelua koko MHAW-toimintaviikon Facebook-sivun siirtämisestä MIELI ry:n pääseuran alle. Kaakkuriniemi tuo esiin haasteita tapahtumaviikon Facebook-sivujen elävöittämisessä siten, että sisällöt kiinnostaisivat ihmisiä. (Kaakkuriniemi 2020.)

Huomioitavaa on kuitenkin, että MIELI ry:n verkkosivuja ja -palveluita koskee EU:n saavutettavuusdirektiivi, jonka tavoitteena on ihmisten yhdenvertaisuus digitaalisessa yhteiskunnassa ja yhdenmukaiset vaatimukset saavutettavuudelle. MIELI ry:ssä on vahva tahtotila siihen, että verkkopalveluiden käytettävyyttä, selkeyttä ja ymmärrettävyyttä kehitetään, minkä vuoksi he pyytävät verkkosivuilla parannusehdotuksia verkkosivujen ja -palveluiden saavutettavuuteen liittyen. Organisaatiossa on käynnissä verkkosivu-uudistus, joten nähtäväksi jää millaista digitaalista sisältöä MHAW-toimintaviikon osalta on mahdollista tulevaisuudessa toteuttaa. (MIELI ry 2020.)

Tarkastellessani Skotlannin SMHAF-festivaalin viestinnällistä saavutettavuutta löysin heidän ammattilaisen taitamat ja tuottamat festivaaliesitteet. SMHAW-festivaaliesite ilmestyy aina hyvissä ajoin ennen vuotuista festivaaliviikkoa. Sitä selailemalla kävijät voivat valita tapahtuman, joka kiinnostaa sisällöltään ja toteutuu alueellisesti saavutettavalla paikkakunnalla. Esite helpottaa tapahtumien löytämistä ja lisää tapahtuman näkyvyyttä. Lisäksi esitteestä löytyy myös hyvin tietoa, mistä apua on saatavilla mielen hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Mielestäni festivaalista välittyy esitteiden kautta ammattimainen ja yhtenäinen kuva jo niitä alustavasti silmäilemällä. Festivaali on myös osallistanut luovilla aloilla toimivia ihmisiä mukaan suunnittelemaan esitteen kansilehden suunnittelukilpailun muodossa. (Scottish Mental Health Arts Festival, 2020)

Esittelin haastattelussa Kaakkuriniemelle Skotlannin festivaaliesitteen idean ja kysyin, näkisikö hän sen toimivan myös Suomen toimintaviikolla viestinnällisen saavutettavuuden edistämässä. Kaakkuriniemi vastasi, että esitettä on mietitty ja yritetty toteuttaa myös MHAW-sivujen yhteyteen. Esitteestä ei ole saatu innostavaa ja houkuttelevaa, eikä sen tekemiseen ole resursseja. (Kaakkuriniemi 2020.) Työharjoittelukokemukseni pohjalta pohdin, että jäsenjärjestöjen tiedot toteutuvasta tapahtumasta tulevat tietoon koordinaattorille melko myöhäisessä vaiheessa, jonka vuoksi esitteen taittaminen olisi aika-tilallisesti haastavaa. Lisäksi tämä aiheuttaa koordinointiin haasteita tapahtumien markkinoinnissa ja näkyvyyden edistämässä sekä rajoittaa viestinnällistä saavutettavuutta, koska tietoa ei ole ajoissa saatavilla.

Toimintaviikon taloudellinen saavutettavuus on huomioitu, sillä MHAW-tapahtumissa ei pääsääntöisesti ole ollut pääsymaksuja. MIELI ry ei halua asettaa ihmisiä eriarvoiseen asemaan maksukyvyn perusteella. Kaakkuriniemen mukaan yksittäisissä tapahtumissa on voinut joinakin vuosina olla vapaaehtoinen maksu esimerkiksi kahvista, jolloin ihmiset ovat sen mielellään ostaneet. (Kaakkuriniemi 2020.)

Skotlannin organisaation tapahtumien suunnittelun ja toteutuksen lähtökohtana on myös taloudellinen saavutettavuus, jonka vuoksi kaikki festivaalin tapahtumat ovat olleet joko ilmaisia tai hyvin edullisia. Osa festivaalin tapahtumista edellyttää lipun varaamisen tapahtumaan, vaikka se olisi ilmainen. Kävijä voi tukea festivaalia ostamalla lipun perustuen omaan taloudelliseen tilanteeseensa 0-8 punnan hintaan. Festivaalijärjestäjät ovat luoneet oppaan, joka auttaa valitsemaan sopivan hintaisen lipun itselleen. (Scottish Mental Health Arts Festival 2020) Kaakkuriniemi totesi, että taloudelliseen tilanteeseen perustuvaa vaihtoehtoista pääsymaksua voitaisiin kokeilla. (Kaakkuriniemi 2020.)

Alueellista saavutettavuutta ei ole otettu huomioon toimintaviikon suunnittelussa ainaakaan tietoisesti, mutta toimintaa on järjestetty monella eri paikkakunnalla, mikä toisaalta tukee alueellista saatavuutta. Lisäksi toimintaviikolla on ollut pienimuotoisia kiertäviä esityksiä esimerkiksi lähikuntien kouluissa ja palvelutaloissa. (MHAW 2014–2019.) Skotlanti on myös edistänyt alueellista saavutettavuutta kiinnittämällä huomiota useilla eri alueilla kiertävien esitysten tukemiseen. Tällä keinolla on pyritty varmistamaan, että taiteellisesti korkealaatuista sisältöä on tarjolla myös alueilla, joissa on lähtökohtaisesti vähemmän taide- ja kulttuuritarjontaa. (Aldam ym. 2017, 304.)

Rakenteellisen saavutettavuuden osa-alueiden huomioimisessa ei ole myöskään erillisiä ohjeistuksia tai linjauksia alueellisille jäsenjärjestöille. Esteettömyyskartoituksia ei ole Kaakkuriniemen tietojen mukaan toteutettu tapahtumissa. (Kaakkuriniemi 2020.) Dokumenttianalyysiin keräsin myös aineistoa tapahtumapaikoista. Rakenteellisen saavutettavuuden näkökulmasta voidaan todeta, että kun tapahtumia on järjestetty esimerkiksi kirjastoissa ja palvelutaloissa, on fyysinen saavutettavuus otettu jo lähtökohtaisesti huomioon, mutta sitä ei ole erikseen korostettu yksittäisten tapahtumien viestinnässä.

Tämän luvun lopuksi haluan korostaa, että tilaajatahoni on valmis kehittämään saavutettavuuden eri osa-alueita, joita ei ole otettu huomioon suunnittelussa. Teemahaastattelun saavutettavuusosion päättyessä Kaakkuriniemi totesi alkaneensa miettimään tämän haastattelun yhteydessä koko organisointia eri tavalla ja kertoi odottavansa innolla valmista kehittämistyötä, jotta toimintaa saadaan jatkossa jännevöitettyä. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.3.2 Osallisuuden mahdollisuudet

WHO:n raportin (2019) mukaan taidetoiminnalla voidaan vähentää muun muassa yksinäisyyttä, edistää sosiaalista sitoutumista ja lisätä sosiaalista pääomaa. Esimerkiksi yksinäisyyden on todettu olevan merkittävä terveysriski mielenterveydenhäiriöiden syntymisessä. Erilaiset yhteisötaideprojektit voivat vähentää ihmisten välisiä jännitteitä ja näin ollen vaikuttaa yhteenkuuluvuuteen. (Taikusydän 2020.)

Kaakkuriniemen mukaan MHAW-toimintaviikko tarjoaa osallistumisen mahdollisuuksia niin taiteen kokijana, osallistujana kuin tekijänäkin vaihtelevasti eri paikkakunnilla. (Kaakkurienimi 2020.) Syventyessäni aiempien MHAW-toiminnasta tehtyjen opinnäytetöiden sisältään havaitsin että jäsenjärjestöjen näkökulma ja ääni on jäänyt vaisuksi ottaen huomioon kuinka suuressa roolissa he ovat tapahtumien järjestämisessä.

Laitisen tekemässä artikkelissa (2017) kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että taide- ja kulttuuritoiminta edistää kansalaisten osallistumista, kansalaistoimintaa sekä aktiivista kansalaisuutta. Tähän vedoten, taide- ja kulttuuritoiminta osana MIELI ry:n toimintaa voi mahdollisuutena tarjota hyvät puitteet keskusteluille ja näkemysten jakamiselle kansalaistoiminnassa. Tarkastellessani MHAW-toimintaa osallisuuden näkökulmasta, syntyy mielestäni ristiriitaa toiminnalle määrättyjen tavoitteiden ja toimintaan osallistuvien henkilöiden välillä, sillä kulttuurihyvinvointitoiminnan merkityksiä ei ole tutkittu osallistujien omien toiveiden ja tavoitteiden näkökulmasta riittävästi tapahtuman kokonaisuutta ajatellen. Yhteisöllisten kulttuurihyvinvointitoimintojen sosiaalisia vaikutuksia ei tule määritellä ulkoapäin, mutta mikäli näin tehdään, niistä tulee kertoa viestinnässä osallistujille. (Laitinen 2017, 34.)

Skotlannin festivaalilla yhteiskehittäminen on huomioitu osallisuuteen vaikuttamisen prosesseissa. Taiteilijat kehittävät tapahtumasisältöjä, esiintyvät ja käyvät keskusteluja yleisöjen kanssa, jonka kautta he pystyivät ymmärtämään paremmin mielenterveyden monimutkaisuutta ja niistä syntyviä tunnereaktioita työssään. Osallistumalla mielenterveyttä käsitteleviin tapahtumiin ihmisten on Skotlannin festivaalin yhteydessä tutkittu voivan vahvistaa omaa positiivista minäkuvaa, parantaa itseluottamusta sekä antaa mahdollisuuden pohtia avoimesti mielenterveyttä koskevia kysymyksiä, joita he ovat saattaneet pohtia vain epäsuorasti taiteellisen työn kautta. (Aldam ym. 2017, 304–305.)

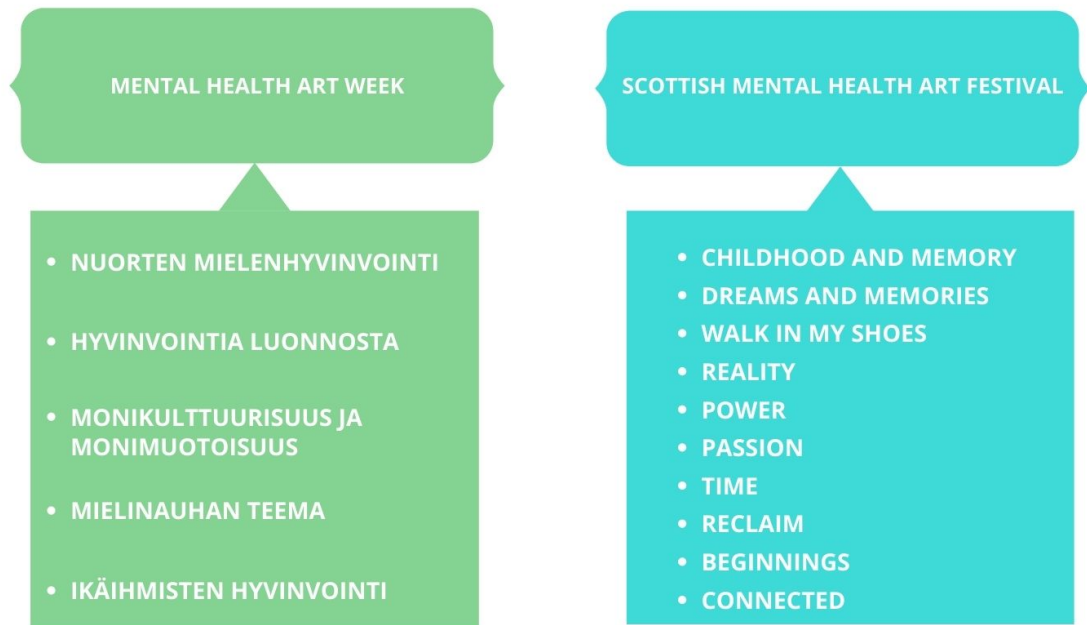

Skotlannin festivaalin organisaatiosta korostetaan, ettei tapahtumia haluta järjestää ilman mielenterveyden kokemusasiantuntijoiden osallistumista niiden kehittämiseen. Kaakkuriniemi toteaa, että MHAW-tapahtumissa on hyödynnetty kokemusasiantuntijuutta vain yksittäistapauksissa. MIELI ry:n organisaatiossa ei ole kuntoutujia, koska työtä tehdään mielenterveyden edistämisen näkökulmasta. Skotlannin festivaaliorganisaatio on Kaakkuriniemin mielestä enemmän sekoitus potilastyöstä ja mielenterveyden edistämistyöstä, jonka vuoksi tämän tyyppinen yhteiskehittäminen on siinä organisaatiossa luontevampaa. Hän lisää myös, että organisaatiossa olisi ideoita laajemman yhteistyön kehittämiseksi, mutta resurssipulasta johtuen kaikki yhteistyökuviot on kohdistettu alueellisten jäsenjärjestöjen omiin kontakteihin ja suunnitelmiin. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.3.3 Vuosittaiset teemat

Skotlannin edistysellinen poliittinen ympäristö on tarjonnut tukea monille sosiaalisen oikeudenmukaisuuden festivaaleille, joissa harjoitetaan taidetta. Tuen mahdollistamana festivaali on voinut laajentaa sen teemoja suurempien sosiaalisten kysymysten äärelle, kuten köyhyyden, sukupuolen, seksuaalisuuden, rodun ja muuttoliikkeen teemoihin, jotka edistävät yhdenvertaisuutta. Syrjintä on teemojen taustalla ollut yksi festivaalin voimakkaimmista ulottuvuuksista, ja se on koettu merkittävänä tekijänä ihmisten hyvinvoinnissa sekä koetussa elämänlaadussa. Osallistumisen oletuksena ei ole ainoastaan positiivisen ilmapiirin tuottaminen, vaan teosten taustalla on taitelijoiden tuottamaa keskustelua liittyen syvällisempiin teemoihin ja tavoitteisiin. (Aldam ym. 2017, 305.)

Kuviossa 9 on esitelty Skotlannin ja Suomen tapahtumien teemat vuosittain. MHAW-toimintaviikolla on ollut kaikille yhteinen tema vuodesta 2016 lähtien. Vuosittaisia teemoja ovat olleet nuorten mielenhyvinvointi (2016), hyvinvointia luonnosta (2017), monikulttuurisuus ja monimuotoisuus (2018) ja mielinauha: yhdessä 4ever (2019). Vuoden 2020 tapahtumat olisi kohdistettu ikääntyneiden mielenhyvinvoinnin edistämiseen, mutta MHAW-toimintaviikko jouduttiin perumaan vallitsevasta koronapandemiasta johtuen. (MHAW 2014–2019.)

Kuvio 9. MHAW-toimintaviikon ja Skotlannin SMHAF-festivaalin vuosittaiset teemat (MHAW 2014–2019 ja Scottish Mental Health Art Festival brochures 2010-2019)

Kaakkuriniemen mukaan, toimijat voivat noudattaa yhtenäistä vuosittaista teemaa joustavasti. Kaikille yhteistä vuosittaista teemaa ei ole siis ollut pakko noudattaa, mutta tämän vuoksi esimerkiksi MHAW-toimintaa varten tehnyt markkinointimateriaalit eivät ole yhtenäisiä. Kaakkuriniemi kuitenkin korostaa, että jäsenjärjestöt ovat vapaita järjestämään toimintaa MHAW-viikolla haluamistaan teemoista, mutta tällöin tapahtumia ei välttämättä rahoiteta. (Kaakkuriniemi 2020.)

Verratessa Suomen teemoja Skotlannin festivaalin teemoihin voidaan huomata, että Suomen MHAW-viikon vuosittaiset teemat on kohdennettu ikäryhmäpainotteisesti, kun taas Skotlannin teemat antavat mahdollisuuden tulkita mielenterveyteen liittyviä kysymyksiä taiteen kautta laajemmin. Tämän vuoksi on huomioitavaa, että ikäryhmätyyppinen jaottelu tapahtuman teemoissa rajaa jo osaltaan potentiaalisia osallistujia ulos tapahtuman kohderyhmästä. Kartoitin haastattelussa tilaajan toiveita tapahtumien kehitysuuntaan ja hänen toiveenaan olisi kehittää vuotuisia teemoja enemmän laajempiin ilmiöihin Skotlannin mallia mukaillen. (Kaakkuriniemi 2020.)

Teemojen yhteydessä aikaisempina vuosina on suositeltu etsittävän näkyviä julkisuudesta tuttuja henkilöitä antamaan kasvonsa toimintaviikon teeman tukemiselle sekä mainostamaan tapahtumia omissa sosiaalisen median kanavissaan. Kummit ovat osallistuneet toimintaviikkoon esimerkiksi videotervehdysten muodossa, joita on hyödynnetty tapahtumien markkinoinnissa. Lisäksi he ovat jakaneet omia ajatuksiaan mielen hyvinvoinnin ja kulttuurin yhteyksistä sekä mahdollisesti esiintyneet tapahtumissa. Kummi yhteistyö on kuitenkin lopetettu, sillä MHAW-kummien ei haluta kilpailevan Mielinauha-kampanjan kasvon tai MIELI ry:n varainhankinnan kanssa. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.3.4 Avoimet kilpailut

Skotlannin festivaaliin pystyy vuosittain osallistumaan myös kaikille avoimien kilpailujen muodossa, joita ovat kansainvälinen elokuvakilpailu ja kirjoituskilpailu sekä niiden yhteydessä järjestettävät palkintogaalat. Festivaali vastaanottaa kilpailuihinsa lukuisia teoksia, mikä festivaaliorganisaation mukaan kertoo ihmisten halusta jakaa omia henkilökohtaisia tarinoitaan ja tulkintoja mielenterveyteen liittyen taiteen kautta. Kilpailut antavat riippumattomille elokuvantekijöille ja kirjoittajille mahdollisuuden tulla kuulluiksi, etenkin kun kyse on tärkeistä ja arkaluontoisista aiheista. Lisäksi ne tarjoavat ihmisille mahdollisuuden nähdä koskettavia teoksia, jotka usein sivuutetaan, koska niitä on vaikea myydä, mutta jotka voivat todella inspiroida yleisöä. (Aldam ym. 2017, 307.)

Myös osana Suomen MHAW-toimintaviikkoa on järjestetty lyhytelokuvakilpailu muutama vuonna. Kilpailua ei ole järjestetty vuoden 2017 jälkeen, eikä elokuvia ole hyödynnetty tai viety eteenpäin esimerkiksi verkkosivuille tai sosiaaliseen mediaan. Kaakkuriemi kertoo kilpailuiden olleen pidetty osa toimintaviikkoa, mutta resursseista johtuen vastaanotettavien elokuvien läpikäyminen vie paljon aikaa. Kilpailuun liittyivät myös kilpailuraadin koordinointi, elokuvien arviointi sekä gaalan järjestäminen, jotka on nähty paremmaksi jättää pois toiminnasta aikatauluihin ja resursseihin vedoten. (Kaakkuriniemi 2020.)

7.3.5 Palaute ja arviointi

Kulttuurihyvinvointitoiminnan monipuolisuuden vuoksi arviointi on haasteellista. Taide- ja kulttuuritoimintaan panostaminen hyvinvoinnin edistämiseksi edellyttää näyttöä toiminnan tehokkuudesta, vaikutuksista ja resurssien käytöstä. Toiminnan arviointi on tärkeää, jotta se on perusteltua, sitä rahoitetaan ja se rakentuu kestäväälle pohjalle luomalla erilaista näyttöä toiminnan vaikutuksista ja tuloksista. (Jensen 2020, 4–5.)

MIELI ry:n kannalta on merkittävää tutkia henkiseen hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia, mutta myös niitä vaikutuksia, joita kohdistuu taidetoiminnan luoviin käytäntöihin, työympäristöön ja yhteistyön toimivuuteen. Arviointi toimii myös osittain laadunvalvojana ja välineenä toiminnan organisoimisen kehittämisessä. (Jensen 2020, 8.)

Tässä työssä tutkimuskysymystä on tarkasteltu painottaen enemmän kvalitatiivista lähestymistapaa, sillä olen pyrkinyt saamaan mahdollisimman syvällistä tietoa asioista, joita on vaikea ilmaista määrällisesti ja tutkia kvantitatiivisesti. Tuloksia voidaan kuitenkin tarkastella useista näkökulmista, sillä osa MHAW-vuosikertomuksien tuloksista on voitu esittää kvantitatiivisesti, kuten esimerkiksi kävijämäärät ja vuosittain mukana olevat aluejärjestöt. (Jensen 2020, 11–12.)

Jotta osallistumisen kynnyksiä saataisiin mahdollisimman matalaksi koen tärkeäksi tutkia organisaation tämänhetkistä palautteenkeräämisprosessia, ja sen rakenteen luonnetta pysyvyyden näkökulmasta. Tapahtumiin osallistuneilta on kerätty palautetta vaihtelevasti eri muodoissa ja Kaakkuriniemi kuvaa sen olleen pääosin positiivista. Kaakkuriniemi tuo esille, että osa alueellisista jäsenjärjestöistä on kysynyt kävijäpalautteissaan minkälaista toimintaa osallistujat haluaisivat jatkossa, mutta palautteenkeräämiseen voitaisiin kannustaa enemmän. (Kaakkuriniemi 2020.)

Alueellisten jäsenjärjestöjen palautetta ja näkemyksiä on kerätty MHAW-tapahtumien jälkeen Webropol-kyselyissä, mutta nämä eivät ole enää saatavilla, vaan tieto on koottu julkisiin vuosikertomuksiin ja oleellista tietoa on saattanut jäädä pois kirjauksista. Kaakkuriniemi kannattaa ajatustani siitä, että osallistumisen mahdollisuuksia kehitettäisiin ja tuotaisiin viestinnässä enemmän esille. (Kaakkuriniemi 2020.)

Havaintoni on, että toiminnan tämän hetkistä arviointia tulisi kehittää. MHAW-toiminnan arviointi on tällä hetkellä puutteellista, sillä tämän tutkimuksen aineiston perusteella toiminnan käyttökelpoisuudesta ja tehokkuudesta ei ole vertailukelpoista tietoa. Kulttuurihyvinvointitoiminnan tuorein tutkimustieto ei oletetusti ole tiedossa jäsenjärjestöissä, jotka ovat vastuussa toiminnan järjestämisestä ja suunnittelusta.

Taikusydän toimitti ja julkaisi oppaan kulttuurihyvinvointitoiminnan arviointiin (Jensen 2020) tämän opinnäytetyöni ollessa loppupuolella, jonka vuoksi en voinut hyödyntää sen esiin nostamia tutkittuja arviointimittareita kulttuurihyvinvointitoiminnasta käytännössä. Olen kuitenkin tuonut esiin kehittämissuosituksissani yhden konkreettisen mittarin kulttuurihyvinvointitoiminnan arvioimiseen, johon suosittelen tilaajaani tutustumaan tulevaisuudessa.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, miten Mental Health Art Week -toimintaviikkoa ja sen taide- ja kulttuuripainotteisten sisältöjen saavutettavuuden ja osallisuuden mahdollisuuksia voidaan kehittää MIELI ry:n kulttuurihyvinvointitoiminnassa. MHAW-kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuuden kartoittaminen aloitettiin selvittämällä, miten tapahtumien saavutettavuus toteutuu toiminnan koordinoinnissa, tapahtumien toteuttamisessa sekä kehittämisessä. Lisäksi aineistoa kerättiin siitä, mistä lähtökohdista taide- ja kulttuuritoimintaa tehdään sekä millä perusteella alueellisten jäsenjärjestöjen toimintaan myönnetään tapahtuma-avustusta vuosittain.

Opinnäytetyöni perusteella keskeisin johtopäätökseni on, että MHAW-kulttuurihyvinvointitoiminnan saavutettavuuden eri osa-alueita ei ole otettu riittävästi huomioon tapahtuman strategisella tai toiminnallisella tasolla. MIELI ry:n alueelliset jäsenjärjestöt toteuttavat tapahtumia omalla alueellaan ilman sovittuja käytäntöjä saavutettavuuden edistämiseen liittyen. Alueellisten jäsenjärjestöjen aika- ja henkilöstöresurssit ovat rajalliset ja työskentelyn pääpaino on alueellisessa asiakas- ja kriisityössä. Tutkimuksen perusteella voidaan lisäksi todeta, että vapaaehtoisten tapahtumajärjestäjien osaamisalueeseen ei kuulu vahvimpana alueena tapahtumien koordinointi ja markkinoiminen. Toimintaviikon tilanne on tällä hetkellä se, että tapahtumien kävijämäärät ovat laskussa, ja osa alueellista paikallisseuroista kokee MHAW-viikon liian työläänä, eivätkä jaksavat välttämättä pannaostaa tapahtumiinsa alkuvuosien tapaan. Tästä johtuen tapahtumat eivät tavoita kaikkia asiakkaita, jotka voisivat hyötyä mielenterveydenhaittoja ennaltaehkäisevästä taide- ja kulttuuritoiminnasta.

Kulttuurihyvinvointitoiminnan yhdenvertaisuuden edelläkävijäksi organisaation MHAW-toiminnalla on vielä matkaa. Keskeisimmät kehittämissuositukseni liittyvät toiminnan saavutettavuuden ja osallisuuden mahdollisuuksien huomioimiseen suunnitelmissa, toiminnan arviointiin ja seurantaan, henkilöstöresurssien lisäämiseen sekä lisärahoituksen hakemiseen, joita kohti toiminnassa olisi hyvä suunnata tutkimuksen tulosten perusteella. Kehittämissuosituksissani on huomioitu erilaisia osa-alueita kulttuurihyvinvointitoiminnan koordinoinnin ja päätöksenteon suunnittelussa siten, että kulttuuristen oikeuksien yhdenvertainen toteutuminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen sekä toiminnan toimeenpano ja seuranta toteutuisi toiminnassa tämän hetkisen tutkimustiedon valossa. Esi-tän ehdotuksia siihen, miten toimintaa tulisi koordinoita, kenen vastuulla toiminta on ja millä keinoin taloudelliseen resurssipulaan voitaisiin vastata.

8.1 Saavutettavuus

MIELI ry on yleisellä tasolla sitoutunut työssään yhdenvertaisuuden edistämiseen. Kulttuurihyvinvointitoiminnan positiiviset vaikutukset eivät toteudu pelkän oletuksen nojalla, ja siksi koen tärkeänä, että jatkossa kehittämisessä huomioidaan alueellisten jäsenjärjestöjen vapaaehtoisten sekä osallistujien näkökulmia. Toimijoiden huomioiminen suunnittelussa on hyvä lähtökohta sille, että kehitysehdotukset saadaan tehokkaasti käyttöön.

MHAW-toimintaviikon arvopohjana toimii koko MIELI ry:n organisaation arvopohja, jossa osallistuminen on yksilöä huomioivaa, tasapuolista sekä luottamuksellista. Jotta arvopohja toteutuu myös MHAW-toimintaviikon osalta, on saavutettavuuden osa-alueet otettava osaksi tapahtuman kehittämistä yksityiskohtaisemmin. Kuviossa 10 olen esittänyt kehittämissuunnitelmia yleisellä tasolla, joihin MHAW-toiminnassa pitäisi jatkossa kiinnittää huomiota kokonaisuuden saavutettavuuden parantamiseksi. Jotta kehittämissuunnitelmien ehdotukset eivät jäisi vain huomioiden tasolle, olen kirjannut seuraaviin lukuihin keskeisimmät toimenpiteet, joilla toiminnalle saadaan luotua paremmat lähtökohdat.

Kuvio 10. Kehittämissuunnitelmia saavutettavuuden parantamiseksi

8.2 Toimintaviikon koordinointi

MHAW-toimintaa koordinoidaan MIELI ry:n kansalaistoiminnot-yksiköstä käsin pääosin yhden työntekijän työpanoksella, joka tekee työtä oman työnsä ohella antaen toimintaan noin 10% omasta työpanoksestaan. Mikäli toimintaa järjestetään vuosittain aina siitä huolimatta, ettei jäsenjärjestöissä ole riittävää osaamista tai aikaa järjestää toimintaa, MHAW ei voi kehittyä eteenpäin ja toiminta hiipuu tulevaisuudessa.

Kansalaistoiminnot-yksikössä päästään toiminnan kehittämiseen alkuun tekemällä konkreettinen toimintasuunnitelma. Seuraavan vuoden toiminnasta viestitään vuosittain lokakuussa, mutta vallitsevasta koronatilanteesta johtuen yksikössä pohditaan toimintaviikon suunnittelutöiden aloittamista vasta ensi vuoden puolella. Mikäli näin päätetään tehdä, organisaatio voisi tässä välissä keskittyä MHAW-toiminnan kehittämiseen. Ehdotan, että kansalaistoiminnot-yksikköön palkataan koordinaattori esimerkiksi määräaikaiseen työsuhteeseen laatimaan tapahtuman kehittämisen kannalta välttämättömät toimintasuunnitelmat ja jalkauttamaan niissä olevat käytännöt alueellisiin jäsenjärjestöihin.

Kehittämistyöni perusteella voidaan todeta, että organisaation alueellisissa jäsenjärjestöissä voitaisiin hyötyä koulutuksista ja työpajoista kulttuurihyvinvointitoiminnan organisoinnissa sekä saavutettavuuden osa-alueiden huomioimisessa. Tulkintani mukaan vastuu MHAW-toiminnan ideoinnista olisi toivottavaa säilyttää alueellisilla jäsenjärjestöillä niin, että he kokevat olevansa aitoja toimijoita. Mikäli toimintaa ohjataan liikaa kansalaistoiminnot-yksiköstä, motivaatio vapaaehtoistyöhön voi heikentyä.

Taikusydämen tuore ”*OPAS kulttuurihyvinvointitoiminnan arvioimiseen*” -julkaisu (2020) on nostanut esille toimivia mittareita kulttuurihyvinvointitoiminnan arviointiin. Suosittelen tilaajaani tutustumaan esimerkiksi pohjoismaissa validoituun mittariin ”*Warwick-Edinburgh Mental Well-being Scale (S)WEMBS*”, joka soveltuu kulttuurihyvinvointitoiminnan mittaamiseen hyvinvoinnin näkökulmasta sekä mahdollistaa yleiskuvan saamisen osallistujien kokemuksiin liittyvistä parametreista ennen taide- ja kulttuuritoimintaan osallistumista ja sen jälkeen. (Jensen 2020, 29.)

8.3 Alueellinen tapahtuma-avustus ja arviointi

MHAW-toiminnan tavoitteita, suunnitelmia sekä toteutusta tulisi selkeyttää yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi. Toimintaa on tarjolla paljon ja kokonaisuus on niin laaja, että sitä on haasteellista seurata nykyisillä toimenpiteillä. Tulkintani mukaan tilaajalleni on haastavaa määritellä, mihin toiminnan arvioinnissa tulisi keskittyä. Kulttuurituottajana näen tärkeäksi, että toiminnan sisältöjä selkeytetään, jotta esimerkiksi apuraha tai hankerahoitushakemuksia laatiessa pystytään kertomaan selkeästi mistä toiminta koostuu ja minkälaista toimintaa on tarkoitus tuottaa tulevaisuudessa.

Saavutettavuuden osa-alueiden huomioiminen toiminnassa on edellytys sille, että kulttuuriset oikeudet täytyvät. Yhdenvertaisen kulttuurikentän moninaisuuden ja tasa-arvon edistämisen kannalta tulisi miettiä, miten järjestettävä toiminta tukee alueellisesti kulttuuritarjonnan monipuolisuutta. Lisäksi on osattava huomioida yleisöjen ja osallistujien näkökulmaa siihen, että toiminta on saavutettavaa. Vaikka esimerkiksi ikäryhmäpainotteisesta kohderyhmästä luovuttaisiin tulevaisuudessa teemojen laajentamisen vuoksi, kohderyhmälähtöinen ajattelu on silti tärkeä osana tapahtumien markkinointia ja ihmisten tavoittamiseksi on laadittava konkreettinen toimintasuunnitelma.

Toiminta-avustuksien myöntämisperusteita tulisi kehittää vastaamaan paremmin kulttuurihyvinvointitoiminnan toimijuuden sisältöjen rakenteita. Alueellisille jäsenjärjestöille tulisi selventää, mihin toimintaan avustusta tulevaisuudessa myönnetään ja mihin ei. Kokonaisuudesta saa hallitumman, kun toiminnalle linjataan selkeät avustusten myöntämisperusteet. Sisällyttämällä myös saavutettavuuden edistämisen näkökulmaa avustuslomakkeeseen, toimintaa voidaan arvioida ja suunnitella siten, ettei tapahtumien vaikutuksista tehdä vain olettamuksia.

Lisäksi suosittelen avustuskriteereiden suunnittelemista tietynlaiseen toimintaan, jotta toimintaa olisi mahdollista seurata ja kehittää siten, että sisältöihin saataisiin vuotuista vaihtelua, eivätkä kaikki paikallisseurat olisi järjestämässä ensisijaisesti avoimien ovien päivää tai toritapahtumaa. Yksinkertaisesti sanottuna toiminnassa panostettaisiin määrän sijaan laatuun. Kuten tulosten esittelyssä todettiin, toimintaviikon toimijuuden sisällöt koostuvat tällä hetkellä suurimmaksi osaksi arjen kulttuurista. Toimintaa voisi kehittää ottamalla huomioon avustuksen myöntämisessä myös yksilön oman ilmaisun, taiteen kokemisen sekä osallistavan ja yhteisöllisen taidetoiminnan.

Tapahtumien uskottavuutta tulisi kehittää myös taiteilijoiden näkökulmasta, sillä tapahtumiin on toivottu mukaan enemmän paikallisia taiteilijoita. Tutkimukseni mukaan, taiteilijoilla on ryhmän ohjaamiseen liittyvää ammattitaitoa sekä ymmärrystä toimintatapojen ja aiheiden soveltumisesta tietyille kohderyhmälle. Tämän vuoksi olen sisällyttänyt päivitettyyn avustuslomakkeeseen tietoa taide- ja kulttuurialan toimijoista ja kuinka yhteistyötä voidaan toteuttaa.

Ehdotan MHAW-viikon jäsenjärjestöille suositusta tai minimimäärää esimerkiksi sille, mikä osallisuuden minimitaso tulisi olla sekä montako taide- ja kulttuurialan ammattilaista työllistetään alueellisten jäsenjärjestöjen tapahtumiin kun toiminnalle saadaan lisärahoitusta. MIELI ry voisi painottaa esimerkiksi, että tänä vuonna tuettaisiin erityisesti kiertäviä esityksiä, jotka tukevat mielen hyvinvointia ja parantavat alueellista saavutettavuutta. Selkeät toiminnan raamit ja konkreettiset toiminnan toteuttajat ja suunnittelijat voisivat auttaa myös lisärahoituksen saamisessa.

Suosittelen jokaista apurahaa varten tehtävän jatkossa oman hakemuksensa eri rahoitustahoille kohdistettuna. Kun toimintaan saadaan rahoitusta esimerkiksi apurahan muodossa, ammattitaiteilijoita voidaan palkata toimintaan ja järjestää esimerkiksi avoimia taiteilijahakuja MIELI ry:n toimesta alueellisten jäsenjärjestöjen tueksi. Mikäli toimintaan haetaan jatkossa apurahaa esimerkiksi taide- ja kulttuurialan rahoituksesta, tilaajani on ymmärrettävä, että näiden rahojen myöntämisessä arvioidaan toiminnan taiteellisen idean ja toteutuksen vahvuutta. Siksi on tärkeää pohtia, miten taiteilijoiden taiteellinen vapaus tehdä omaa työtään toteutuu organisaatiossa. Tämän tyyppisessä kehittämissä hankerahoitus voisi toimia jatkossa kestävämpänä ratkaisuna yksittäisten projektivustusten sijaan.

8.4 Ympärivuotinen kulttuurihyvinvointitoiminta

Haastattelussa ilmeni tilaajan toiveet MHAW-toiminnan laajentumisesta tulevaisuudessa ympärivuotiseksi, jolloin alueelliset jäsenjärjestöt voivat toteuttaa toimintaa oman aika-
taulunsa mukaisesti, ja kestävien yhteistyökumppanuuksien solmiminen voisi toimia paremmin. Yksittäisten massatapahtumien lisäksi voitaisiin toteuttaa pitkäkestoisempia taideprojekteja, joiden tekoprosessiin voisi osallistua myös tekijänä yhdessä taiteilijoiden kanssa.

Kuten tuloksissa esiteltiin, Skotlannin vuosittaiset teemat rakentuvat jonkin suuremman ilmiön yhteyteen, ja Suomessa haluttaisiin pois ikäryhmäpainotteisesta MHAW-toiminnasta. Mental Health Art Week voisi ottaa taiteen kautta rennosti kantaa esimerkiksi erilaisiin ilmiöihin. Mielenkiintoista olisi laajentaa teemoja esimerkiksi kansalaistoimintoyksikön muiden substanssiosaamisalueiden yhteyteen, joihin on saatu laajempaa hankerahoitusta. Esimerkiksi ”Ympäristöahdistuksen-mieli” -hankkeen tehtävänä on vaikeiden tunteiden ja ajatusten tunnistaminen ja hyväksyminen ympäristömuutosten keskellä ja siitä syntyvien tunteiden käsitteleminen ja jakaminen yhdessä. (MIELI ry) Näkisin, että taide voi toimia työkaluna myös tämän asian käsittelyssä, jolloin MHAW-toiminnan taustalla olisi jokin kaikkia koskettava yhteiskunnallinen teema.

Skotlannin festivaali panostaa vuosittain uusien taiteellisten tapahtumien esittämiseen, ja taiteilijoita etsitään avoimella haulla osallistumaan ja suunnittelemaan festivaalin sisältöjä. Joustavan rakenteen kautta se pystyy nopeammin reagoimaan erilaisiin ilmiöihin ja taiteilijoiden omiin ehdotuksiin sisällöistä. Tämän vuoksi olen avustuslomaketta päivittäessäni lisännyt jäsenjärjestöille ideoita siihen, miten toimintaan voitaisiin ottaa mukaan ammattitaitelijoita.

Mikäli toimintaa laajennetaan ympärivuotiseksi, tulisi tilaajan ottaa huomioon ettei nimi ”Mental Health Art Week” enää palvele toimintaa, sillä toiminta ei keskittyisi vain yhteen viikkoon. Lisäksi toiminnan laajentamiseksi olisi hyvä kerätä jäsenjärjestöiltä tietoa siitä, minkälainen toiminta heitä kiinnostaa, minkä kohderyhmän kanssa ja millaisessa ympäristössä. Olen ottanut asian huomioon päivitettyssä avustuslomakkeessa.

8.5 Osallisuuden ja osallistumisen mahdollisuudet

Osallistumisen mahdollisuuksien lisäämiseen sekä henkilöstöressurssien vähyyden paikkaamiseen voitaisiin vastata kehittämällä kohdennetumpi MHAW-vapaaehtoisten rekrytointiprosessi, parantamalla oppilaitosyhteistyötä sekä järjestämällä avoimia kilpailuja ja taiteilijahakuja. MIELI ry voisi tuoda kohdennetummin esiin työharjoitteluiden mahdollisuuksia myös sellaisille aloille, jotka eivät ole vielä tunnistaneeet työllistymismahdollisuuksia sosiaali- ja terveystalalan järjestöissä.

Vaikka tämän työn tietoperustana ei toiminut vapaaehtoisten johtaminen, se nousi kuitenkin keräämäni aineiston tulosten kannalta merkitykselliseksi kokonaisuuden kehittämässä, ja siitä olisi mielenkiintoista toteuttaa jatkotutkimusta. Vapaaehtoisia rekrytoidaan MIELI ry:n toimintaan, mutta MHAW-toimintaviikolle ei ole selkeästi erillistä vapaaehtoisten rekrytointiprosessia. Tutkimusaineiston tulosten perusteella vapaaehtoisia olisi hyvä rekrytoida jatkossa kohdennetummin MHAW-toimintaan. Vapaaehtoiset voisivat saada mahdollisuuden osallistua moniin tapahtumiin, saada kokemusta kirjoittamisesta, haastatteluista sekä sisällöntuotannosta ja samalla mahdollisuuden jakaa näkemyksiä ja kokemuksia mielen hyvinvoinnista laajalle yleisölle.

Avoimet kilpailut on koettu MHAW-viikolla mielekkäänä, mutta työläänä. Ehdotan, että alueelliset jäsenjärjestöjen vapaaehtoiset sekä mahdollinen keskitetty MHAW -vapaaehtoisten tiimi tai mahdollinen taidepainotteinen oppilaitos jakaisivat lyhytelokuvakilpailun elokuvien tai kirjoituskilpailun vastauksien läpikäynnin keskenään. Sen jälkeen kaikki elokuvat voidaan laittaa esille virtuaalisesti rakentaen sen ympärille äänestys, joka olisi kaikille avoin. Kilpailut voisivat tarjota ihmisille mahdollisuuden tulla kuulluksi, nähdä koskettavia teoksia ja inspiroida ihmisiä.

Julkisuudesta tuttujen MHAW-kummien mukanaolosta on päätetty luopua tulevaisuudessa, sillä organisaatio ei halua kilpailla Mielinauha-varainhankintakampanjan kasvun kanssa. Ehdotan, että MHAW-toiminnassa jatkettaisiin kummiyhteistyötä siten, että kummit eivät olisi julkisuudesta tuttuja henkilöitä vaan vakiintuneita taide-instituutioita, vapaaehtoisia vähemmistö- ja taiteilijayhteisöjä, taide- ja kulttuuripainotteisia oppilaitoksia sekä vapaaehtoisia ”taidelähteläitä”. Eri yhteisöt voisivat olla välittämässä yhteistä viestiä kulttuurin ja taiteen välisistä yhteyksistä mielen hyvinvointiin.

8.6 MHAW-avustuksen hakulomake

Konkreettisenä tuotoksena tässä työssä on tehty ehdotus alueellisten jäsenjärjestöjen tapahtumien avustuslomakkeen päivittämisestä (Liite 1). Jäsenjärjestöille tarkoitettu avustushakulomake on koostunut ennen avoimista kysymyksistä, jonka vuoksi toimintaa ei ole voitu seurata järjestelmällisesti. Päivittämisen jälkeen lomake toimii työkaluna kulttuurihyvinvointitoiminnan suunnittelussa ja perustuu tämän opinnäytetyön tietoperustaan. Lomakkeen avulla toiminnan sisältöjä ja toiminnan vaikutuksia pystytään seuraamaan perusteellisemmin.

Lomake-ehdotuksessani huomioidaan jatkossa kulttuurinen toimijuus, kulttuuri- ja taidesisällön toteuttajat sekä toiminnan toivotut hyvinvointivaikutukset. (ks. kuvio 1 sivulla 5) Sen lisäksi avustushakulomakkeen yhteyteen on liitetty tapahtuman saavutettavuuden huomioiminen -osuus, jossa kerrotaan mitä jäsenjärjestöjen tapahtumanjärjestäjien tulisi ottaa huomioon, jotta toiminta olisi saavutettavampaa Kulttuuria kaikille -palvelun saavutettavuuden osa-alueiden mukaisesti (ks. kuvio 3 sivulla 12). Saavutettavuus-osion yhteydessä voidaan kerätä jo suunnitteluvaiheessa tietoa siitä, onko jäsenjärjestö kiinnostunut kokeilemaan esimerkiksi porrastettua hinnoittelua tapahtumassaan tai ovatko toimijat kiinnostuneita järjestämään esimerkiksi lyhytelokuva- tai kirjoituskilpailun esikarsinnan omalla alueellaan. Tämän jälkeen heille voidaan lähettää kansalaistoimintoyksikön uuden koordinaattorin laatimia ohjeistuksia näihin osa-alueisiin liittyen.

Ideoinnin tueksi -osuudessa on koottu tietoa eri taiteenaloista (Taiteen edistämiskeskus 2020.) sekä esimerkkejä taide- ja kulttuurialan toimijoista (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2017.) Sen lisäksi lomakkeeseen on koottu käytännön ohjeita taidepalvelun tilaajalle, jossa pohditaan mitä asioita tulisi ottaa huomioon suunnittelussa, tarjousta pyydettyessä sekä tapahtuman alkaessa ja päättyessä. (Taikusydän 2020.)

Suosittelen että alueellisille jäsenjärjestöille kehitetään yhtenäinen palautelomake, jossa tarkastellaan avustuslomakkeen osa-alueiden toteutumista. Lisäksi ehdotan tilaajalleni, että suunnitelmat kerätään jatkossa Webropol-kyselylomakejärjestelmän kautta, jolloin niiden dokumentointi hoituu järjestelmällisemmin. Huomioitavaa on kuitenkin, että tunnukset palveluun tulisi olla tiedossa asianosaisilla ja lomakkeet tulisi toimittaa vuosittain samojen tunnuksien alta, jotta toimintaa pystytään seuraamaan toivotulla tavalla.

9 POHDINTA

Tässä viimeisessä luvussa olen koonnut yhteen opinnäytetyöni tulokset sekä pohdinnan työn merkityksestä tilaajalle sekä kulttuurituotannon kentälle. Tutkimustyöni sisältää kulttuurihyvinvointiin, saavutettavuuden kehittämiseen sekä yhdenvertaiseen kulttuurikenttään liittyvää pohjatietoa, tutkimus- sekä aineistonkeruumenetelmät, tulosten esittelyn sekä niiden analysoinnin kehittämisehdotuksineen.

Opinnäytetyössä vastattiin päätutkimuskysymykseen: Miten Mental Health Art Week -toimintaviikon tapahtumia voidaan kehittää edistäen samanaikaisesti taiteellisen toiminnan saavutettavuutta sekä kulttuurihyvinvointia?

Päätutkimuskysymykseni sekä siihen liittyvät alakysymykset ovat mielestäni riittävän selkeät, jotta kysymyksiin vastaamiseen hankittu aineisto tukee tutkimuskohteen kehittämistä. Tutkimusongelma oli määritelty selkeästi tilaajan toiveiden perusteella sekä muotoutui lopulliseen muotoonsa löytämieni havaintojen sekä osittain myös oman kiinnostukseni mukaisesti työn rakentuessa kulttuurihyvinvointiteemojen ympärille. Saavutettavuuden osa-alueiden, osallisuuden sekä monialaisen yhteisötyön kehittäminen kulttuurihyvinvointitoiminnassa osana erilaisia organisaatioita tulee olemaan myös tulevaisuudessa työssäni keskeisessä roolissa. Lähestymistapani opinnäytetyöhön oli tapaustutkimus ja tutkimusmenetelminä käytettiin dokumenttianalyysiä, puolistrukturoitua haastattelua sekä benchmarking-menetelmää. Haastattelukysymyksiin voi tutustua liitteessä 2.

Opinnäytetyön johtopäätöksenä ilmeni, että MHAW-toiminnan saavutettavuuden osa-alueita ei ole otettu huomioon riittävästi organisoinnissa. Keskeisimpinä haasteina toiminnan kehittämisessä nousivat esiin henkilöstö- ja taloudellisten resurssien epävarmuus sekä kulttuurihyvinvointitoiminnan vaikuttavan koordinoinnin osaamisen puutteellisuus. Opinnäytetyöni osoitti, että saavutettavuuden huomioiminen strategisella ja suunnitelmallisella tasolla on tarpeen toiminnan kehittämisessä jatkossa.

Haastattelussa oli hienoa kuulla, että tilaajani näkemykset MHAW-toimintaviikon kehittämisestä vastasivat hyvin paljon niitä huomioita, joita olin myös itse löytänyt ennen teemahaastattelun toteuttamista muun tutkimusaineiston perusteella. Tulokset olivat myös henkilöresurssien ja tapahtumien rahoituksen osalta sellaisia, joita osasin jo tekemäni analyysin pohjalta odottaa. Kehittämisehdotuksia löytyi runsaasti ja tilaaja oli avoin ja innostunut niitä sivutessani haastattelun loppuksi.

Kehittämistyöni tuloksia voidaan pitää luotettavina, sillä kulttuurihyvinvointitoiminnan tietoperusta pohjautuu alan tuoreimpaan tutkimustietoon sekä toiminnan kehittämisen suosituksiin myös kansainvälisen tutkimuksen näkökulmasta. Erityisesti benchmarking-menetelmällä saatiin toimivia käytänteitä Skotlannin SMHAF-festivaalista, joita voitaisiin hyödyntää myös Suomen MHAW-toiminnassa. Tilaajani voi itse pohtia, mitkä niistä aikoo tulevaisuudessa hyödyntää osana toimintaa, sillä kaikki vertailukohteen hyvät puolet eivät aina toimi toisessa organisaatiossa, vaikka ne toimisivat muualla. (Ojasalo 2014, 186.) Tietoa olisi voinut syventää järjestämällä haastatteluja myös muille kulttuurihyvinvointitoimintaa tai -palveluja kehittäville toimijoille sekä kansalaistoimintoyksikön suunnittelijoille.

Jatkossa olisikin mielenkiintoista ja tärkeää kehittää MHAW-toimintaviikkoa palvelumuotoilun menetelmien kautta, jossa myös osallistujat otettaisiin mukaan kehittämistyöhön. Palvelumuotoilun keinot tai haastattelujen järjestäminen suunnittelijoille eivät olleet tämän työn aikataulun kannalta mahdollisia, joten niitä voisi käyttää toimintaviikon kehittämisessä tulevaisuudessa. Lisäksi vapaaehtoisten johtaminen tämän toimintaviikon osalta olisi sopinut yhdeksi näkökulmaksi tässä työssä, mutta se on tietoisesti rajattu ulos, ettei kokonaisuus paisuisi liian suureksi.

Koska kulttuurihyvinvointitoiminnan kenttä on monitieteinen, tämän opinnäytetyön puitteissa ei ole mahdollista antaa yksiselitteisiä vastauksia siihen, miten tai miksi taiteellinen toiminta vaikuttaa yksilöön. Taide ja hyvinvointi ovat käsitteinä niin valtavia, ettei mikään yksittäinen tieteenala tai teoria kykene kattavasti selittämään, miten taide voi edistää hyvinvointia. (Laitinen 2017, 39.)

Yhtenä työni konkreettisenä tuloksena päivitin alueellisille jäsenjärjestöille tarkoitetun kulttuurihyvinvointitoiminnan suunnittelurungon osana avustusten myöntämisprosessia. Lomakkeen avulla voidaan seurata alueellisten jäsenjärjestöjen järjestämien tapahtumien suunnitelmia syvemmällä tasolla sekä seurata toiminnalle asetettuja tavoitteita tarkemmin kulttuurihyvinvointitoiminnassa. Tämän toivon auttavan tilaajatahoni ymmärtämään, että kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittäminen vaatii suunnitelmallisuutta ja resurssien kohdistamista työn koordinointiin sekä taide- ja kulttuurialan ammattilaisten osaamisen hyödyntämistä työssä, jossa toivotaan saavutettavan taiteen tutkittuja positiivisia hyvinvointivaikutuksia.

Opinnäytetyön tekemisen prosessissa koin kaikkein haasteellisimpana keskeisten sisältöjen rajaamisen, sillä uusia ajatuksia syntyi koko tutkimusprosessin ajan. Opinnäytetyöni vastasi tilaajan ja kulttuurituottajien vahvaan käytännön tarpeeseen ja työn taustalla on kuultavissa oma ääneni kulttuurituottajana tässä projektissa.

Tällä kehittämistyöllä on mielestäni selkeä yhteys työelämään, sillä nyt saavutettavuuden osa-alueiden kehittämiskohteet on havaittu ja niihin pystytään paremmin reagoimaan toiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyöni tuloksia voidaan hyödyntää soveltavasti eri kolmannen sektorin toimijoiden sekä yritysten toiminnassa, jotka haluavat edistää hyvinvointitavoitteita taide- ja kulttuuritoiminnan kautta siten, että toimintaa kehitetään saavutettavuuden ja osallisuuden kokemuksien lisäämisen näkökulmasta.

Opinnäytetyöni tilaaja vaihtui keväällä, minkä vuoksi jäin työstämään työtäni ilman ohjausta kesän ajaksi. Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut järkevää aloittaa työn tekeminen vasta syyslukukauden alkaessa, jotta olisin saanut aikaisemmassa vaiheessa tukea opinnäytetyöni ohjaukseen ja työn sisällön rajaamiseen. Olen hankkinut prosessin edetessä niin paljon tutkimustietoa kulttuurihyvinvoinnin kenttään liittyen, ettei kaiken tiedon hyödyntäminen ollut mahdollista tämän yhden opinnäytetyön puitteissa. Suhtaudun kuitenkin toiveikkaasti siihen, että pääsen hyödyntämään keräämäni tietoa siirtyessäni työelämään.

Illoitsen erityisesti siitä, että olen saanut tehdä tutkimustyötä kulttuurituottajana juuri mielen hyvinvointia edistävän projektin parissa. Aihe on paitsi yhteiskunnallisesti merkittävä, myös itselleni henkilökohtaisesti merkityksellinen. Toivon, että kehitysehdotukseni ovat tarpeeksi konkreettisia, ja niitä lähdetään rohkeasti kokeilemaan työn tilaajan organisaatiossa. On hyvä huomioida, ettei kaikkia saavutettavuuteen liittyviä haasteita ole mahdollista korjata nopeasti, vaan suunnitelmallinen kehittämistyö ja parannukset vievät oman aikansa. Organisaatiossa on paljon tahtotilaa saavutettavuuden osa-alueiden edistämiseen, jonka vuoksi uskon, että MHAW-toiminta saadaan nämä asiat huomioimalla taas yhtä eläväksi, mitä se oli ihan tapahtuman alkuvuosina.

Haluan kannustaa myös kollegoitani soveltamaan rohkeasti osaamistaan sekä näkemään työllistymisen mahdollisuuksia avoimemmin myös perinteisten taide- ja kulttuuriorganisaatioiden ulkopuolella työskentelemisessä. Taiteisiin osallistumisen merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä tunnustetaan jo hyvin laajasti eri alojen organisaatioissa, minkä vuoksi toiminnan jäntevöittämiselle sekä hyvien käytänteiden vakiinnuttamiselle voisi olla kysyntää yllättävissäkin paikoissa. Olen toiveikas, että olemme menossa yhteiskunnassamme hyvään suuntaan kulttuurihyvinvointitoiminnan arvostuksessa ja palveluiden kehittämisessä.

Koska tämä työ oli Mental Health Art Week -kulttuurihyvinvointitoiminnan kartoitus ja kehittäminen, konkreettinen työ kehitysehdotusten juurruttamisessa toimintaviikon koordinointiin on vielä edessä.

Lähteet

Aldam. Gail, Dickie. Rob, Lee.Knifton, Davidson. Larry., (2017). Lessons from a national mental health arts festival. American Journal Of Psychiatric Rehabilitation VOL 20, NO 3, 298-310. https://www.researchgate.net/publication/318873727_Lessons_from_a_national_mental_health_arts_festival (luettu: 02.06.2020)

Cupore 2016, Taiteen ja kulttuurin barometri. Taiteilijan työskentelyedellytykset muutoksessa. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2017/cupore_barometri_2016_13.pdf (luettu: 01.07.2020)

Cupore 2017. Yhdenvertaisuus ja saavutettavuus kulttuuripolitiikassa. Cuporen tietokortteja. <https://www.cupore.fi/fi/tietokortit/tietokortti-3-yhdenvertaisuus-ja-saavutettavuus-kulttuuripolitiikassa> (luettu: 20.09.2020)

Haapalainen, Arttu. Vaikuttavaa taidetta ja kulttuuria – Miten monialainen yhteistyö saadaan onnistumaan. Youtube-videopalvelu, Julkaistu 03.05.2020. <https://www.youtube.com/watch?v=N-ILGInScAw> (viitattu: 14.08.2020)

Harju, Aaro 2013. Kansalaisyhteiskunnan määritelmä ja sisältö https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/kansalaisyhteiskunta/kansalaisyhteiskunnan_maaritelma_ja_sisalto (luettu: 24.09.2020)

Jensen, Anita 2020. OPAS– kulttuurihyvinvointitoiminnan arviointiin.https://taikusydan.turkuamk.fi/uploads/2020/09/100485fb-opas_-kulttuurihyvinvointitoiminnan_arviointiin_taikusydan_saavutettava.pdf (luettu: 26.09.2020)

Korhonen, Pekka 2008. Taidelähtöiset menetelmät. TAIKA-HANKE: 2018-2013. <https://blogs.helsinki.fi/taika-hanke/taidelahtoiset-menetelmat/> (luettu: 04.08.2020)

Kulttuuri- ja kirjastojaosto 2020. Avustusten myöntämisperusteet. <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/avustukset/kulttuurin-avustukset/avustusten-myontamisperusteet> (luettu: 19.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Alueellinen saavutettavuus. http://www.kulttuuria-kaikille.fi/mita_on_saavutettavuus/alueellinen_saatavuus (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Hinnoittelun saavutettavuus. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_hinnoittelun_saavutettavuus (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Mitä on saavutettavuus? http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Rakennetun ympäristön esteettömyys. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_rakennetun_ympariston_esteettomyys (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Saavutettavuus eri aistien avulla. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_saavutettavuus_eri_aistien_avulla (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Sosiaalinen saavutettavuus. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_sosiaalinen_saavutettavuus (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Strategiat ja suunnitelmat. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_strategiat_ja_suunnitelmat (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Viestinnän saavutettavuus. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_viestinnan_saavutettavuus (luettu: 16.09.2020)

Kulttuuria kaikille 2020. Ymmärtämisen tukeminen. http://www.kulttuuriakaikille.fi/saavutettavuus_mita_on_saavutettavuus_ymmartamisen_tukeminen (luettu: 16.09.2020)

Kuuluvainen, Sanna 2015. Vapaaehtoistyön johtaminen. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.

Laitinen, Liisa 2017. Taide, taiteellinen toiminta ja mielenterveys. Julkaisussa Taide ja hyvinvointi. Taideyliopisto: Arts Equal Kokos –julkaisusarja 1/2017, 85-95.

<https://helda.helsinki.fi/handle/10138/227963> (luettu: 18.08.2020)

Laitinen, Liisa 2017. Vaikuttavaa? Taiteen hyvinvointivaikutusten tarkastelua. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166166.pdf> (luettu: 01.05.2020)

Lilja-Viherlampi, L-M. Rosenlöf, A-M. 2019. Monikulmainen kulttuurihyvinvointi. Teoksessa Taide töissä – Näkökulmia taiteen opetukseen sekä taiteilijan rooliin yhteisöissä. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 256, 20-39. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/227439/Lilja_Viherlampi_etal_Moninako_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y (luettu: 02.06.2020)

Linnossuo, Outi. Toiminnallisten ja taidelähtöisten menetelmien soveltaminen sosiaalialalle tuo asiakkaita taiteen taikapiiriin. Turun Ammattikorkeakoulu. <https://talk.turkuamk.fi/hyve/toiminnallisten-ja-taidelahtoisten-menetelmien-soveltaminen-sosiaalialle-tuo-asiakkaita-taiteen-taikapiiriin/> (Luettu: 25.08.2020)

Mental Health Foundation Scotland. 2020. Scottish Mental Health Arts Festival. <https://www.mentalhealth.org.uk/scotland/arts/scottish-mental-health-arts-and-film-festival-smhaff> (luettu: 05.08.2020)

MHAW Mental Health Art Week. 2014. Vuosiraportti. MIELI Suomen Mielenterveys ry. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/mhaw_raportti_ilman_liitteita_lowres.pdf (luettu: 03.06.2020)

MHAW Mental Health Art Week 2015. Vuosiraportti. MIELI Suomen Mielenterveys ry. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/mhaw_raportti_2015_0.pdf (luettu: 03.06.2020)

MHAW Mental Health Art Week 2016. Vuosiraportti. MIELI Suomen Mielenterveys ry. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/mhaw_raportti_2016.pdf (luettu: 03.06.2020)

MHAW Mental Health Art Week 2017. Vuosiraportti. MIELI Suomen Mielenterveys ry. <https://mieli.fi/fi/raportit/suomen-mielenterveysseuran-120-juhlavuoden-kooste> (luettu: 01.06.2020)

MHAW Mental Health Art Week 2018. Vuosiraportti. MIELI Suomen Mielenterveys ry. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/mhaw_2018_raportti.pdf (luettu: 28.05.2020)

MHAW Mental Health Art Week 2019. Vuosiraportti. MIELI Suomen Mielenterveys ry.
https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/mieli_mhaw-raportti_2019_0.pdf
(luettu: 28.05.2020)

MIELI Suomen Mielenterveys 2016. Suomen Mielenterveysseuran strategia vuosille 2016-2020. https://mieli.fi/sites/default/files/materials_files/nettiversio_mieli_strategia_esite_1.pdf (luettu: 28.05.2020)

MIELI Suomen Mielenterveys 2020. Kulttuurihyvinvointipooli. <https://www.mielenterveysseurat.fi/terveyttakulttuurista/2020/05/28/mediatiedote-27-5-2020-kulttuurihyvinvointipooli/> (luettu: 19.09.2020)

Oikeusministeriö 2020. Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan? <https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus> (luettu: 21.09.2020)

Ojasalo, Katri. Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät . Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.uud. p. Helsinki: Sanoma Pro.

Petäjäjärvi, Krista 2017. Soveltava ”taide” haastaa taiteen. Julkaisussa Taiteen monialaiset kontekstit. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 32.<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166470.pdf> (luettu: 03.08.2020)

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2017. Pirkanmaan alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma.https://www.tampere.fi/tiedostot/p/gS5Dfh9gp/pirkanmaan_kulttuurihyvinvointisuunnitelma.pdf (luettu: 18.09.2020)

Rosenlöf, Anna-Mari 2020. Kulttuurista hyvinvointia – Mitä tiedämme tutkimuksen valossa? Poimintoja WHO:n kulttuurihyvinvointiraportista. Youtube-videopalvelu, julkaistu 22.04.2020.<https://taikusydan.turkuamk.fi/yleinen/maailman-terveysjarjesto-whon-raportti-taiteen-ja-kulttuurin-terveysvaikutuksista/> (viitattu: 01.06.2020)

Scottish Mental Health Arts Festival. 2020 <http://www.mhfestival.com> (luettu 05.06.2020)

Sosiaali ja terveysministeriö 2019. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa.<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161547> (luettu: 01.06.2020)

Taikusydän 2020. Käytännön ohjeita taidepalveluiden tilaajalle. <https://taikusydan.turkuamk.fi/yleinen/kaytannon-ohjeita-taidepalveluiden-tilaajalle/> (luettu: 27.09.2020)

Taikusydän 2020. Rahoituslähteet. <https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/rahoitus/> (luettu: 01.08.2020)

Taikusydän 2020. Taikusydän: Käsitteet. Kulttuurihyvinvointi. <https://taikusydan.turkuamk.fi/tietopankki/kasitteet/> (luettu: 02.08.2020)

Taikusydän kokoaa, kytkee ja koordinoi! 2020. Taikusydän-verkkopalvelu. <https://taikusydan.turkuamk.fi/info/taikusydan/> (luettu: 02.08.2020)

Taiteen edistämiskeskus 2020. Taiteenalat. <https://www.taike.fi/fi/web/taiteenalat> (luettu: 28.09.2020)

Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia info 2020. <https://taikusydan.turkuamk.fi/info/taiteesta-hyvinvointia/> (luettu: 15.06.2020)

The Scottish Mental Health Art Festival 2020. <https://www.mhfestival.com> (luettu: 15.06.2020)

THL 2018. Tiedä ja toimi. Asiakasosallisuus palvelujärjestelmässä. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137297/TT_Asiakasosallisuus_26112018_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y (luettu: 18.09.2020)

Tikkaoja, Mari. Susi, Marja 2020 Lisää paikkoja taiteelle! Julkaisussa Taide yhdistää – Monialaisuus osallistavan taiteen voimavarana. Turku: Humanistinen Ammattikorkeakoulu, 11. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2017/12/taide-yhdistaa-monialaisuus-osallistavan-taiteen-voimavarana-minna-hautio.pdf> (luettu: 19.09.2020)

Tirronen, Johanna 2018. Tsekkauksista apurahahakemuksen arvioinnin tueksi. Metropolia Ammattikorkeakoulu, kulttuurituotannon tutkinto-ohjelma.

Virjonen, Kaija. Rouhelo, Anne. 2018. Kulttuurisote: Varsinais-Suomen osa-hanke. https://taikusydan.turkuamk.fi/uploads/2020/08/977becbd-kulttuurisote_v-s-raportti_kv-ar_5-12-2018.pdf (luettu: 14.08.2020)

Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen. Julkaisussa: Ei-Kävijästä osalliseksi. Humanistinen ammattikorkeakoulu. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2015/11/Arto-Lindholm-ei-kavijasta-osalliseksi.pdf> (luettu: 15.09.2020)

Yle 2020. Tieteen ja kulttuurin 140 miljoonan euron talouslovi tilkitään ”keinolla millä hyvänsä”. https://yle.fi/uutiset/3-11481699?fbclid=IwAR3RUCZ38Xe70cbpbj5-MjduUs-BPfGb4BEqwnTdyN2yNv02JJVev-4XIC_o (luettu: 06.08.2020)

Haastattelu

Kaakkuriniemi, Sinikka 2020. Järjestöjohtaja. MIELI Suomen Mielenterveys ry. Haastattelu: 18.09.2020

Mental Health
Art Week

mieli

MHAW-TAPAHTUMAN SUUNNITTELURUNKO

PAIKALLISEN JÄSENJÄRJESTÖN YHTEYSTIEDOT

Nimi: _____ Sähköposti: _____ Puhelinnumero: _____

Postiosoite: _____

MHAW-YHTEYSHENKILÖN TIEDOT

Nimi: _____ Sähköposti: _____ Puhelinnumero: _____

KULTTUURINEN TOIMIJUUS

Valitse **yksi** sopivin kävijän rooli **ja** sen alla oleva sisällön kuvaus tapahtumassa.

KOKIJA

ARJEN KULTTUURI

Lukeminen, musiikin kuuntelu, ruokakulttuuri, saunominen, elokuvat, TV, pelit, kodinomaisuus:

OMA ILMAISU

Piirtäminen, maalaaminen, soittaminen, kädentaidot, näytteleminen oma ehtoisesti tai ryhmässä ohjattuna

OSALLISTUJA

TAITEEN KOKEMINEN

Museot- ja näyttelyvierailut, teatteriesitykset, konsertit, taide osana kaupunkiympäristöä, kiertävät esitykset

KULTTUURIHYVINVOINTIPALVELU

Sosiaalinen sirkus, hoivamuusikko palvelutalossa, tanssikummi kotihoidossa, kirjoittajaryhmä syrjäytyneille nuorille

TEKIJÄ

YHTEISÖLLINEN / OSALLISTAVA TAIDETOIMINTA

Osallistava teatteriesitys, yhteisötaiteelliset projektit

Mental Health
Art Week

mieli

TAPAHTUMAN TIEDOT

TAPAHTUMAN NIMI

TAPAHTUMAN AIKATAULU (ALKAMIS- JA PÄÄTTYMISAJANKOHTA)

TAPAHTUMAPAIKKA

KOHDERYHMÄ

ILMOITTAUTUMINEN (MILLOIN JA MISSÄ?)

Mitä toiminnalla halutaan saavuttaa? (Valitse 1-3)

- Hyvä olo ja mielekäs arki
- Fyysinen ja psyykinen terveys
- Toimintakykyisyys
- Osallisuus ja yhteenkuuluvuus
- Voimaantumisen mahdollistuminen
- Uusia toimijoita paikallisseuran toimintaan
- Itsetuntemuksen, itsetunnon ja itseluottamuksen vahvistuminen
- Muu, mitä?

Kulttuuri- ja taidesisältöjen toteuttajat

- Vapaaehtoiset ja työntekijät itse
- Asiakas itse
- Taide ja kulttuurialan ammattilaiset
- Taiteen ja kulttuurin harrastajat
- Taidepedagogi
- Moniammatillinen työpari
- Vertaisohjaus ja kokemusasiantuntijat
- Kasvatus / opetustyö
- Koulutettu taideterapeutti
- Muu, kuka/ketkä?

Mental Health
Art Week

mieli

ESIINTYJÄT (ohjelman aikataulun voi sisällyttää liitteisiin)

--

TYÖNJAKO SUUNNITTELUN JA TOTEUTUKSEN AIKANA

TEHTÄVÄ / ASIA	AIKATAULU	VASTUUHENKILÖ

YHTEISTYÖKUMPPANIT JA MAHDOLLISET SPONSORIT

YHTEISTYÖTAHO	ROOLI JA TEHTÄVÄ TAPAHTUMASSA

Mental Health
Art Week

mieli

TALOUSARVIO

MENOT:	€	TULOT:	€
ESIM. TAITEILIJAN PALKKIO , TILAVUOKRAT, MARKKINOINTIMATERIAALIT		ESIM. PÄÄSYLIPPUTULOT	
YHTEENSÄ:	0		0

MARKKINOINTI

Tapahtuman markkinoinnin pääviesti:

Oman seuran

- Facebook-sivu
- Instagram-sivu
- Twitter-sivu
- TikTok-videot
- Uutisartikkeli/mainos paikallisessa lehdessä
- Muu, mikä?

Pääseuran

- MHAW Facebook-sivu
- MHAW Instagram-sivu
- Valtakunnallinen MHAW-verkkosivu
- Valtakunnallinen mediatiedote

PALAUTTEEN KERÄÄMINEN

Kertokaa lyhyesti mitä kysytään, miksi, milloin, miten ja kuka on palautteen keräämisen vastuhenkilö.

Mental Health
Art Week

mieli

TAPAHTUMAN SAAVUTETTAVUUDEN HUOMIOIMINEN

SAAVUTETTAVUUS

- Asiakaspalvelumme on ystävällistä ja yhdenvertaista
- Tapahtumaympäristön suunnittelussa on huomioitu monenlaisen yleisön tarpeet
- Viestinnässä korostetaan osallistuminen on turvallista eikä tapahtumissa sallita syrjintää
- Ihmisten erilainen tapa käyttää aisteja otetaan huomioon suunnittelussa ja toteutuksessa
- Toiminnasta saa käsityksen tapahtumasta, vaikka kävijöillä ei ole aiempaa tietoa asiasta
- Tapahtuma on pääosin ilmainen ja mahdollisista kustannuksista tiedotetaan etukäteen
- Kävijöitä ohjeistetaan millä kulkuneuvoilla tapahtumaan pääsee ja pitkien välimatkan tapahtumiin järjestetään yhteiskuljetuksia
- Tapahtuman tiedot on saatavilla myös englanniksi

JÄSENJÄRJESTÖMME:

- sitoutuu tapahtumien saavutettavuuden ja osallisuuden edistämiseen huomioimalla tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa edellä mainittuja saavutettavuuden osa-alueita
- on halukas kokeilemaan porrastetun hinnoittelumallin (pääsymaksut) testaamista osana MHAW-tapahtumaa
- on kiinnostunut järjestämään lyhytelokuvakilpailun tai kirjoituskilpailun esikarsinnan omalla alueellaan
- sitoutuu tapahtuman ajankohdasta, paikasta ja yhteistyökumppaneista tiedottamiseen MHAW-toimintasuunnitelman aikataulun mukaisesti
- konsultoi tarvittaessa eri kohderyhmien asiantuntijatahoja sekä hyödyntää heidän materiaalipankkeja saavutettavuuteen liittyen
- MHAW-vastuhenkilö osallistuu saavutettavuuden sekä kulttuurihyvinvointitoiminnan sisältöjen koulutukseen
- kerää palautetta tapahtumista kaikkien MHAW-tapahtumien yhteisellä palautelomakkeella
- vastaa yhteiseen kyselyyn MHAW-toiminnan onnistumisesta ja arvioimisesta

Mental Health
Art Week

mieli

IDEOINNIN TUEKSI

ESIMERKKEJÄ TAITEENALOISTA

- Arkkitehtuuri
- Elokvataide
- Kirjallisuus
- Kuvataide
- Kuvitus ja sarjakuva
- Mediataide
- Monitaide
- Muotoilu
- Musiikki
- Näyttämötaide
- Sirkustaide
- Taidejournalismi
- Tanssitaide
- Valokuvataide

ESIMERKKEJÄ TAIDE- JA KULTTUURIALAN TOIMIJOISTA

- Taiteilijat
- Taidepedagogit
- Soveltavan taiteen toimijat
- Taideterapeutit
- Hybridiosaajat
- Kulttuurituottaja
- Kulttuuriohjaajat ja virikeohjaajat
- Kulttuurialan koulutukset
- Taidepainotteiset oppilaitokset

KÄYTÄNNÖN OHJEITA TAIDEPALVELUIDEN TILAAJALLE

POHDINTAKYSYMYKSIÄ IDEOINNIN TUEKSI

Millaista kulttuuri- ja taidetoimintaa jäsenjärjestönne haluaa tänä vuonna toteuttaa?
Voisitteko kysyä toiveita ja tarpeita toimintaan asiakkailtanne tai kohderyhmältä?
Millaisia merkityksiä toiminnalla halutaan saavuttaa?
Mistä löydätte yhteistyökumppaniksi tapahtuman taiteenalan ammattilaisen?
Mitä toiminta maksaa ja mitä hintaan kuuluu?

TARJOUSTA PYYDETTÄESSÄ

Onko toiminnalle määritetty kohderyhmä ja montako osallistujaa odotatte tapahtumaanne?
Vaihtuuko ryhmän kokoonpano vai ovatko osallistujat pääsääntöisesti aina samoja?
Onko osallistujien toimintakyvyssä jotain erityispiirteitä mitä tulisi ottaa huomioon suunnittelussa?
Mikä on toiminnan ajankohta tai tapahtuman tai toiminnan osallistumiskertojen määrä?
Miten osallistutte jäsenjärjestönä toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen?
Syntykö toiminnassa pysyvää sisältöä, esim. uusi taideteos?
Millainen tila toimintaan on käytettävissä?
Onko taide- tai kulttuurialan ammattilaisella riittävä tieto kohderyhmästä?

TAPAHTUMAN ALKAESSA

Kuka ottaa taiteilijan vastaan ja valmistelee osallistujat toimintaan?
Tarvitaanko tapahtumassa avustajia?
Mistä taiteilija saa tukea haastaviin tilanteisiin?
Kerätäänkö palautetta tapahtuman aikana?
Miten tieto kulkee osallistujien, taiteilijan ja jäsenjärjestön välillä?

TAPAHTUMAN PÄÄTTYESSÄ

Miten toiminta päätetään sekä osallistujien että henkilökunnan kanssa?
järjestetäänkö esim. lopetustapahtuma/näyttely tms?
Kerätäänkö palautetta tapahtuman jälkeen?
Sovitaanko toiminnalle jatkoa?
Kirjataan ylös toiminnan merkityksiä

Mental Health
Art Week

mieli

HAASTATELUKYSYMYKSET

HAASTATELTAVAN TAUSTATIEDOT

1. Nimi
2. Mikä on toimenkuvasi MIELI ry:n kansalaistoiminnot-yksikössä?
3. Kauanko olet työskennellyt organisaatiossa?

KULTTUURIHYVINVOINTITOIMINNAN TAUSTA, TAVOITTEET JA ARVOPOHJA

4. Mistä Mental Health Art Week -toimintaviikko on saanut alkunsa?
5. Mitä tavoitteita toimintaan liittyy ja miten ne ovat toteutuneet?
6. Koetko että MHAW-tapahtumissa voi edistää samanaikaisesti taiteellisia ja hyvinvointitavoitteita?
7. Miten tärkeänä taide- ja kulttuuritoimintaa pidetään osana kansalaistoimintoja?
8. Mihin toivotte tapahtumien kehittyvän tulevaisuudessa?

KULTTUURIHYVINVOINTITOIMINNAN KOORDINOINTI

9. Mitkä ovat suurimmat haasteet MHAW-viikon koordinoinnissa tällä hetkellä?
10. Missä koette onnistuvanne erityisen hyvin?
11. Millä perusteella alueellisille jäsenjärjestöille myönnetään avustusta vuosittain?
12. Onko avustusten myöntöprosessi koettu toimivana?
13. Kuinka tärkeänä pidät monialaista yhteistyötä? Miksi?
14. Mukana olevien paikalliseurojen määrä, tapahtumat ja kävijät ovat vähentyneet vuosittain. Minkä arvelet olevan syynä tähän?
15. Kuinka tärkeänä pidätte, että jäsenjärjestöt noudattavat yhteisesti määriteltyä vuosittaista teemaa?

KULTTUURIHYVINVOINTITOIMINNAN TAIDE- JA KULTTUURISISÄLLÖT

16. Mistä lähtökohdista taide- ja kulttuuritoimintaa tehdään tällä hetkellä?
17. Minkälaista taide- ja kulttuuritoimintaa tehdään tällä hetkellä?
18. Pystytkö arvoimaan, kuinka paljon sisällöstä on taide- ja kulttuurialan ammattilaisten tuottamaa osittain tai kokonaisuudessaan?
19. Koetko, että tapahtuman elämyksellisyyden puolella olisi jotain kehitettävää?
20. Onko teillä konkreettista ohjeistusta siihen, kuinka taiteilijoita ja toimijoita kutsutaan mukaan?
21. Järjestättekö organisaatiossanne taide- ja kulttuuripainotteista toimintaa viikon ulkopuolella?

SUHDE THE SCOTTISH MENTAL HEALTH ARTS -FESTIVAALIIN

23. Onko alkuperäistapahtumasta inspiroiduttu vai onko sitä pyritty kopioimaan täysin?
24. Voisiko MHAW järjestää kaikille avoimia kilpailuja ja -taiteilijahakuja?
25. Onko MHAW-nettisivut pääseuran sivujen yhteydessä harkittu ratkaisu?
26. Opitko jotain hyviä käytänteitä vieraillessasi SMHAF-festivaalilla keväällä 2019?
27. Voisitteko ajatella rekrytoivanne vapaaehtoisia kohdennetummin MHAW-toimintaan?

Mental Health
Art Week

mieli

KULTTUURIHYVINVOINTITOIMINNAN SAAVUTETTAVUUS

STRATEGIAT JA SUUNNITELMAT

28. Näkykö sitoutumiseen saavutettavuuden edistämiseen kirjallisissa toiminta- ja taloussuunnitelmissa MHAW-viikon osalta?
29. Kuinka avoimena pidät MHAW-viikon päätöksentekoprosesseja ja vaikuttamismahdollisuuksia?
30. Voivatko tapahtuman kävijät osallistua tapahtumien kehittämiseen?
31. Onko jäsenjärjestöille järjestetty koulutusta saavutettavuuteen liittyen?
32. Onko avustuksien myöntöprosessissa otettu huomioon saavutettavuuden osa-alueita?

VIESTINNÄN SAAVUTETTAVUUS

33. Ovatko verkkosivut ja MHAW-viikkoon liittyvät materiaalit esteettömiä ja saavutettavia?
34. Kerrotaanko verkkosivuilla tilojen ja palveluiden saavutettavuudesta MHAW-tapahtumissa?
35. Onko eri kielivaihtoehtoja huomioitu MHAW-viikon viestinnässä?
36. Onko MHAW-viikkoon liittyvä tieto helposti löydettävissä?
37. Mitä mieltä olet Skotlannin festivaalibrosyyristä?

SOSIAALINEN SAAVUTETTAVUUS

38. Korostetaanko viestinnässä, että mielen haasteita kokevien ihmisten on turvallista osallistua tapahtumiin?
39. Korostetaanko viestinnässä, että tapahtumat ovat syrjinnästä vapaata aluetta?
40. Korostetaanko viestinnässä, ketkä ovat mukana toteuttamassa toimintaa?

TALOUDELLINEN SAAVUTETTAVUUS

41. Mitä mieltä olet pääsymaksuista MHAW-tapahtumissa?
42. Mitä mieltä olet pääsymaksujen porrastetusta hinnoittelusta MHAW-tapahtumissa?

ALUEELLINEN SAAVUTETTAVUUS

43. Onko MHAW-tapahtumien avustusten myöntämisessä ajateltu alueellista saavutettavuutta?
44. Onko MIELI ry:llä ollut suunnitelmia mahdolliseen etäosallistumisen mahdollistamiseen?

RAKENNETUN YMPÄRISTÖN SAAVUTETTAVUUS JA AISTILLINEN SAAVUTETTAVUUS

45. Onko MHAW-tapahtumanjärjestäjillä osaamista esimerkiksi esteettömyyskartoituksen toteuttamiseen tapahtumien yhteydessä?

OSALLISUUS KULTTUURIHYVINVOINTITOIMINNASSA

46. Miten osallistumisen mahdollisuksia on luotu kokijana, tekijänä ja osallistujana?
47. Käytetäänkö tapahtumien suunnittelussa jotakin yhteiskehittämisen menetelmää?
48. Onko yhteiskehittämisen palautetta kerätty talteen?
49. Hyödynnetäänkö palautetta ja hyviä käytänteitä?
50. Onko palautteen keräämisen rakenne vakiintunut?

51. Lopuksi esittelen kulttuurihyvinvointitoiminnan kehittämiseen tarkoitettua työkalua (kuviot 1). Mitä ajatuksia tämä sinussa herättää ja voisitko nähdä, että työkalu voisi olla toimiva MHAW-tapahtumien sisältöjen suunnittelussa ja arvioinnissa?